

Załącznik
do Uchwały Nr XVI/92/19
Rady Gminy Iłowo-Osada
z dnia 30 grudnia 2019r.

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ
PRZECWIDZIAŁANIA NARKOMANII
NA ROK 2020**

Spis treści:

I.	Wprowadzenie	3
II.	Podstawy prawne i merytoryczne programu	5
III.	Diagnoza problemów dotycząca nadużywania alkoholu w Gminie Łowo-Osada	6
IV.	Cele i zadania programu	70
V.	Współpraca	74
VI.	Podmioty realizujące	74
VII.	Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	74

I. Wprowadzenie

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020 jest programem uchwalanym corocznie przez Radę Gminy i stanowi uszczegółowienie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Iłowo-Osada na lata 2016-2025 w części dotyczącej zmniejszania rozmiaru aktualnie istniejących problemów alkoholowych i narkotykowych, zapobiegania powstawaniu nowych, niekorzystnych problemów społecznych, wynikających z używania środków uzależniających, zwłaszcza przez dzieci i młodzież.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.) zobowiązuje organy samorządu terytorialnego do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2019 r. poz. 852 z późn. zm.) również wymienia katalog zadań, za realizację których odpowiedzialna staje się gmina. Skupiają się one wokół szeroko rozumianej pomocy osobom uzależnionym i zagrożonym uzależnieniem oraz ich rodzin a także profilaktyce adresowanej do różnych grup wiekowych, zwłaszcza dzieci i młodzieży.

Realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia nakłada na samorzady gmin art. 7 ustawy o samorządzie gminnym, a zadania własne gminy wynikają bezpośrednio z art. 41 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2277) oraz art. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2019 r. poz. 852 z późn. zm.).

Realizacja powyższych zadań może odbywać się na podstawie dwu odrębnych programów uchwalanych corocznie lub jednego wspólnego zawierającego zadania z obydwu ustaw. W programie uwzględnia się cele dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Umieszczenie zadań wynikających z odrębnych ustaw w jednym programie wynika przede wszystkim z faktu, że do większości z nich można zaproponować zbieżne działania profilaktyczne, nierzadko tożsame oraz to, że zadania do realizacji wynikające z tych ustaw mogą być finansowane z tych samych środków.

Ustawodawca wskazał gminom główne źródło pozyskania środków finansowych na realizację wskazanych zadań własnych. Jest to tzw. fundusz alkoholowy, czyli dochód gminy pochodzący z opłat za korzystanie z zezwoleń na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych i nie może być

przeznaczony na inne cele. Oznacza to, że środki pochodzące z tych opłat, są ściśle powiązane z realizacją gminnego programu i nie mogą być przeznaczone na inne, nie związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii zadania. Zadania przewidziane do realizacji, zapisane w poniższym programie są kontynuacją działalności prowadzonej w latach ubiegłych.

II. Podstawa prawna i merytoryczna programu

- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 852 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015 r. poz.1390 z póź. zm.);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.);
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łowo-Osada na lata 2016-2025 stanowiąca załącznik do Uchwały Nr XXV/143/16 Rady Gminy Łowo-Osada z dnia 16 września 2016 r.;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1492).

III. Diagnoza

Dane dotyczące problemów uzależnień i przemocy w gminie Łowo-Osada opracowane zostały na podstawie przeprowadzonej Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Łowo-Osada w pierwszej połowie 2018 r.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Łowo-Osada wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane od podmiotów współpracujących przy realizacji zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii , w tym:

- NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Działdowie.
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowie-Osadle.
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łowie-Osadle.
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Łowie-Osadle.

DANE DEMOGRAFICZNE

Gmina Iłowo-Osada jest gminą wiejską położoną w południowej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie działdowskim. Bezpośrednio graniczy ona z gminami Warmii i Mazur: Działdowem (gminą powiatu działdowskiego), Kozłowem i Janowcem Kościelnym (gminami powiatu nidzickiego) oraz Mazowsza: Mławą oraz Wieczną Kościelną i Lipowcem Kościelnym (gminami powiatu mławskiego). Gmina Iłowo-Osada zajmuje powierzchnię 10 377 ha a administracyjnie obejmuje 15 Sołectw: Białuty, Brodowo, Dźwierznia, Gajówki, Iłowo-Osada, Iłowo-Wieś, Janowo, Kraszewo, Mansfeldy, Mławka, Narzym, Pruski, Purgałki, Sochy, Wierzbowo. Głównym ośrodkiem gminnym i siedzibą władz samorządowych jest wieś Iłowo-Osada, położona w południowej części Gminy. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 544 łącząca Brodnicę z Ostrołęką. Do każdej miejscowości w gminie można dojechać drogą o nawierzchni bitumicznej. Miejscowości Iłowo-Osada i Narzym położone są przy szlaku kolejowym Warszawa – Działdowo - Gdańsk. Cały obszar gminy znajduje się na terenie Zielonych Płuc Polski. Liczba mieszkańców Gminy Iłowo-Osada z roku na rok maleje i na dzień 06.12.2019 roku wynosi 7.098.

Tabela nr 1. Liczba ludności w gminie Iłowo-Osada wg kategorii wiekowej

Wiek	0-17 lat	18-60 lat	powyżej 60 lat	Ogółem
Kobiety	696	2124	831	3.651
Mężczyźni	783	2064	600	3.447
Łącznie	1.479	4.188	1.431	7.098

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Iłowie-Osadle

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Jak wynika z poniższej tabeli maleje liczba rodzin objętych pomocą ośrodka, maleje również liczba dzieci w rodzinie.

Rodziny objęte pomocą GOPS w Iłowie-Osadle w latach 2017 -2019 z podziałem na liczbę dzieci w rodzinie

Rodziny		Rodziny z dziećmi						
Rok	Ogółem	Ogółem liczba osób	1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci	6 dzieci i więcej
2017	326	980	50	70	41	13	6	3
2018	303	866	47	60	12	12	5	2
2019 I półrocze	251	251	32	44	13	13	5	3

Źródło: Opracowanie własne GOPS

Najczęstsze przyczyny nasilenia trudnych sytuacji życiowych, które stanowią przyczynę ubiegania się o wsparcie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowie-Osadzie

Powody przyznania pomocy	2017 rok		2018 rok		X. 2019 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	174	525	132	409	93	251
Sieroctwo	1	5	1	4	0	0
Bezdomność	2	2	0	0	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	58	323	48	263	41	234
w tym: wielodzietność	55	311	44	244	39	225
Bezrobocie	214	668	191	563	147	452
Niepełnosprawność	86	242	76	190	71	162
Długotrwała lub ciężka choroba	127	319	125	300	95	213
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym:	89	328	72	295	48	217
rodziny niepełne	41	148	43	153	29	105
rodziny wielodzietne	22	129	21	125	16	104
Przemoc w rodzinie	7	33	8	38	5	22
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	34	74	31	65	29	70
Narkomania	2	2	3	3	5	7
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	4	2	2	7	7
Trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	2	11	1	4
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne GOPS

Z tabeli powyżej wynika, że liczba rodzin a tym samym osób w rodzinie, którym udzielana jest pomoc ze względu na nadużywanie alkoholu oscyluje na podobnym poziomie, wzrasta jednak ilość osób objętych pomocą z powodu narkomanii. Należy zaznaczyć, że problem nadużywania alkoholu rzadko występuje jako pojedyncza przyczyna, najczęściej rodziny objęte pomocą są wieloprotblemowe, a na problemy składają się: bezrobocie, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Rodzinom tym udzielono pomocy w postaci zasiłków okresowych, celowych, pomocy w naturze oraz pomocy w ramach rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Przestępczość

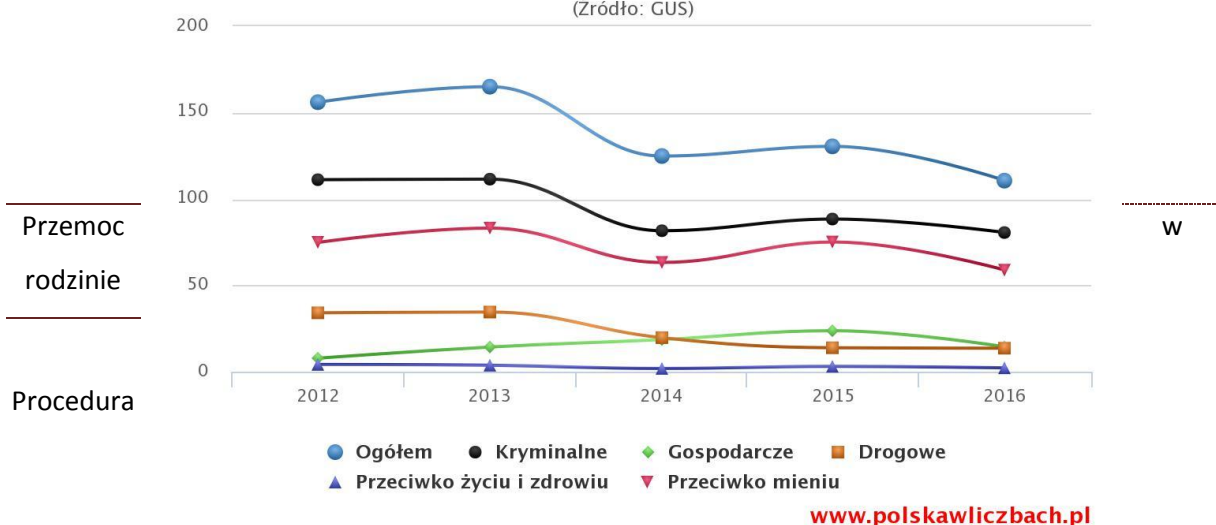
W 2016 roku w gminie Łowo-Osada stwierdzono szacunkowo 111 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 15,17 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Łowo-Osada wynosi 70,20% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Łowo-Osada najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 11,05 (wykrywalność 64%) oraz przeciwko mieniu - 8,06 (wykrywalność 50%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 1,86 (100%), o charakterze gospodarczym - 1,97 (74%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,30 (90%).

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Łowo-Osada w latach 2012 – 2016

(Źródło: GUS)

Liczba wszczętych procedur Niebieska Karta

Instytucja wszczynająca procedurę	Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego		
	2017 r.	2018 r.	2019 r. stan na dzień 09.12.2019
Razem	46	40	33
Policja	43	39	30
GOPS	1	0	3
Oświata	2	1	0
Służba zdrowia	0	0	0
GKRPA	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Iłowie-Osadzie

Jak wynika z powyżej tabeli liczba wszczętej procedury Niebieska Karta w ostatnich latach sukcesywnie spada. Spadek wynikać może z wnikliwej analizy sytuacji rodziny podczas podejmowanych interwencji przez funkcjonariuszy policji.

DZIAŁALNOŚĆ
GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Lp.	Działalność	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019 – stan na dzień 03.12.2019
1.	Wnioski skierowane przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny w odniesieniu do osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu stosowały przemoc	11	18	18	18	12
2.	Wnioski przekazane przez KPP w Działdowie, w odniesieniu do osób, które będąc pod wpływem alkoholu zachowywały się w sposób wymagających interwencji policji	7	4	7	5	6
3.	Wnioski sporządzone przez pracowników GOPS	4	12	12	12	6
4.	Wnioski osób z najbliższego otoczenia lub członków rodziny osób nadużywających alkoholu	5	6	15	14	8
5.	Inne	0	5	0	3	0
łącznie liczba wniosków o wszczęcie postępowania wobec osób, co do których istnieje podejrzenie nadużywania alkoholu		25	45	52	52	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA

Jak wynika z powyższej tabeli widoczny jest duży wzrost liczby wpływających do GKRPA wniosków osób, u których zachodzi podejrzenie, że nadużywają alkoholu. Znaczny wzrost widoczny jest we wnioskach wpływających z Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego. Domniemać należy, że osoby nadużywające alkoholu bywają agresywne, wulgarne, wszczynają awantury domowe. Jednym z przyczyn przemocy domowej jest nadużywanie alkoholu przez jednego z członków rodziny. Widoczny jest również wzrost świadomości członków rodziny dot. nadużywania alkoholu przez najbliższych i podejmowanie przez nich działań. W ostatnim roku zauważa się spadek wpływających wniosków do GKRPA, zarówno od instytucji jak i osób prywatnych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Iłowie-Osadzie, w ramach swoich zadań podejmuje decyzję o sporządzaniu do Sądu Rejonowego w Działdowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie odwykowym.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zadanie GKRPA w Iłowie-Osadzie	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019 – stan na dzień 09.2.2019
Liczba sporządzonych wniosków do SR w Działdowie o wszczęcie postępowania	4	4	7	15	5

Źródło: Opracowanie własne GKRPA

W roku 2015 decyzją Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych sporządzonych zostało do Sądu Rejonowego w Działdowie III Wydział Rodzinny i Nieletnich 4 wnioski o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu, w zakładzie odwykowym. W 2016 roku sporządzono również 4 wnioski dotyczące poddania się leczeniu zaś w roku 2017 sporządzono już 7 takich wniosków. Z uwagi na powracające i powielające się problemy w środowiskach w roku 2018 sporządzono aż 15 wniosków, zaś w 2019 – 5 wniosków.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Iłowie-Osadzie w ramach swoich zadań współpracuje m.in. z NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Działdowie oraz kieruje osoby z terenu naszej gminy, potrzebujące wsparcia specjalistycznego do Ośrodka w Działdowie.

Działalność NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Działdowie

Osoby korzystające ze wsparcia NZOZ OTUiW w Działdowie	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019 – stan na 21.11.2019
Liczba osób uzależnionych	28	26	28	44	51
Liczba osób współzależnionych	14	10	17	20	19
Liczba osób podejmujących terapię na Oddziale Dziennym	6	6	6	12	12

Źródło: Opracowanie własne NZOZ OTUiW

NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Działdowie, wykazuje znaczną tendencję wzrostową dotyczącą osób z terenu gminy Iłowo-Osada podejmujących leczenie, zarówno jeśli chodzi o osoby uzależnione od środków psychoaktywnych jak i współzależnione. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Iłowie-Osadzie podejmuje współpracę również z SPZZOZ w Przasnyszu – Ośrodek Leczenia Uzależnień oraz Poradnia Leczenia Uzależnień.

- **rok 2017:**
 - liczba rodzin korzystających z pomocy punktu: 37, w tym
liczba osób doznających i stosujących przemoc: 21

- **rok 2018:**
 - liczba rodzin korzystających z pomocy punktu: 35, w tym:
liczba osób doznających i stosujących przemoc: 19

- **rok 2019:**
 - liczba rodzin korzystających z pomocy punktu: 34, w tym
liczba osób doznających i stosujących przemoc: 19

Rynek alkoholowy

ROK 2017

- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (ogółem: 20):
 - do 4,5%: 20
 - od 4,5% do 18%: 16
 - powyżej 18%: 15
- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży:
 - do 4,5%: 2
 - od 4,5% do 18%: 0
 - powyżej 18%: 0

ROK 2018

- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (ogółem: 20):
 - do 4,5%: 20
 - od 4,5% do 18%: 16
 - powyżej 18%: 16
- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży:
 - do 4,5%: 1

- od 4,5% do 18%: 0
- powyżej 18%: 0

ROK 2019 – stan na 02.12.2019

- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (ogółem: 20):
 - do 4,5%: 20
 - od 4,5% do 18%: 17
 - powyżej 18%: 16
- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży:
 - do 4,5%: 1
 - od 4,5% do 18%: 0
 - powyżej 18%: 0

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych

Lp.	Punkty sprzedaży	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019 – stan na dzień 02.12.2019
1.	sklepy	20	20	20
2.	lokale gastronomiczne	2	1	1
3.	Razem	22	21	21

- Źródło: opracowanie własne GKRPA

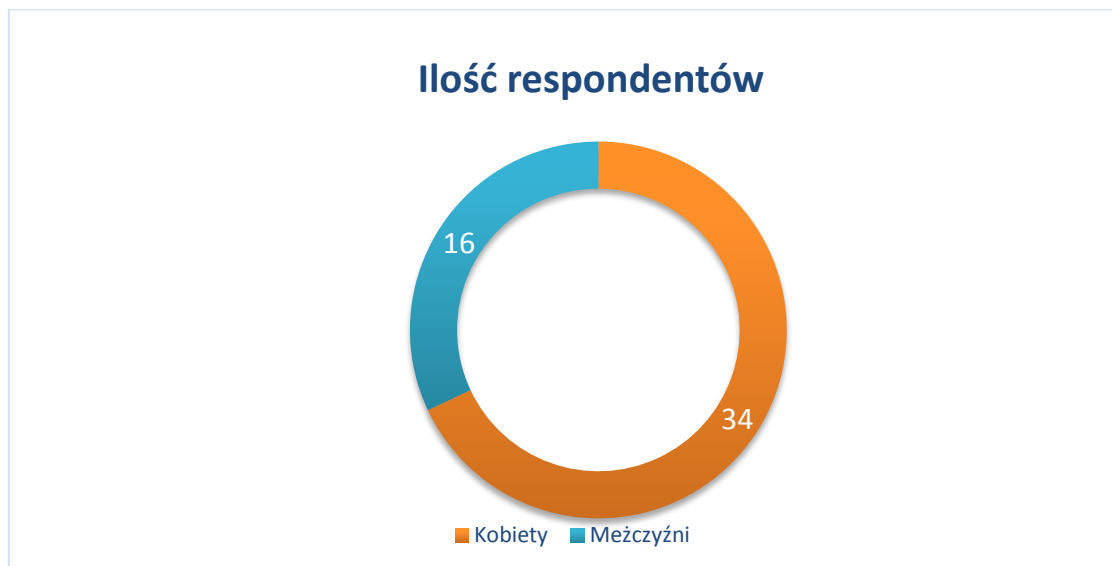
Zgodnie z Uchwałą Nr XLVIII/2019/18 Rady Gminy Łowo-Osada z dnia 16 lipca 2018 r. na terenie Gminy Łowo-Osada ustalono maksymalną liczbę zezwoleń:

- 1) 30 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży;
- 2) 30 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży;
- 3) 25 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18% zawartości alkoholu, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży;
- 4) 10 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo, przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży;
- 5) 10 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży;
- 6) 5 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18% zawartości alkoholu, przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży.

GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców gminy Iłowo-Osada, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 50 osób, w tym 16 mężczyzn oraz 34 kobiety. Średnia wieku respondentów wyniosła 36 lat.

Cel badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych;
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów

społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Iłowo-Osada.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	0%	48%	52%	0%
Zanieczyszczenie wody	0%	50%	50%	0%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	0%	54%	46%	0%
Bezrobocie	0%	84%	16%	0%
Bieda, ubóstwo	0%	80%	20%	0%
Bezdomność	0%	20%	76%	4%
Wzrost przestępczości	0%	50%	50%	0%
Kryzys rodziny	0%	70%	30%	0%
Kryzys norm moralnych	2%	64%	34%	0%

Do najpoważniejszego problemu społecznego w opinii mieszkańców można uznać: bezrobocie (84%) oraz biedę i ubóstwo (80%).

W kontekście dostępnych danych zastanych obawy badanych mieszkańców wydają się zasadne. Wynika to z faktu, że: „W całym województwie warmińsko-mazurskim, a także powiecie działdowskim obserwuje się w dalszym ciągu zjawisko utrzymującego się wysokiego poziomu bezrobocia o charakterze trwałym i strukturalnym. Niewątpliwie również na gospodarce gminy Iłowo-Osada echem odbiły się skutki kryzysu gospodarczego, który rozpoczął się właśnie w 2007 r. Spadek dynamiki gospodarki narodowej z pewnością miał wpływ na rozwój małych społeczności lokalnych, co wyraźnie widać w danych statystycznych, które są odbiciem sytuacji na rynku pracy”¹.

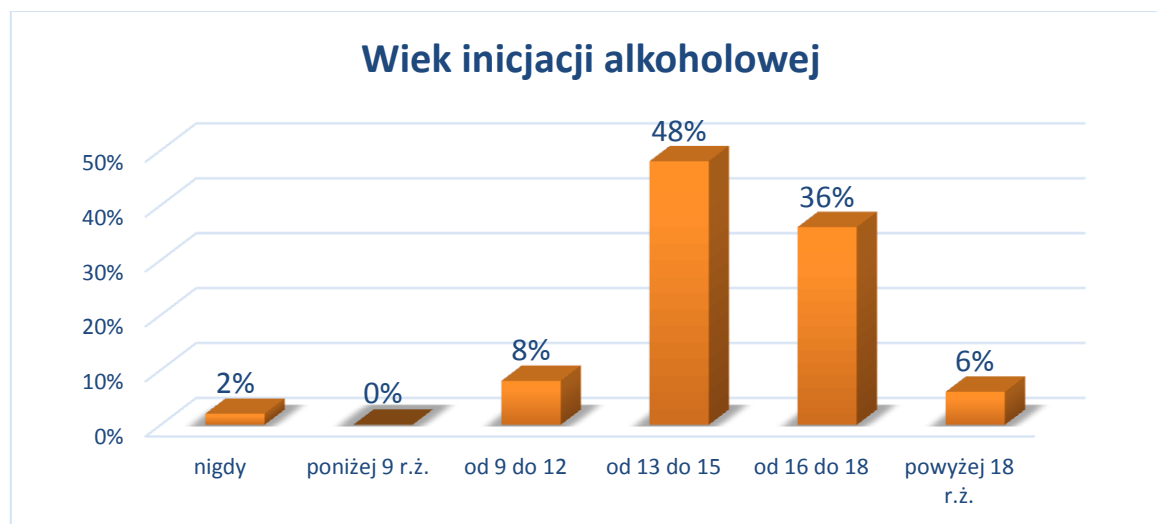
¹ Na podstawie dokumentu należy wywnioskować, że głównym celem rozwoju gminy Iłowo-Osada powinien być wszechstronny rozwój, który można osiągnąć m.in. poprzez ograniczenie strefy ubóstwa, bezrobocia i poprawę życia mieszkańców. Źródło: *Strategia Rozwoju Gminy Iłowo Osada na lata 2016-2025*, BIB Consulting Sp. z o.o., styczeń 2016, s. 39.

Przyjęto się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie².

Kolejne badania CBOSu, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w picu alkoholu. Mianowicie: Od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol³.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. 48% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na okres między 13 a 15 rokiem życia. Kolejna najwyższa wartość odnosi się do lat między 16 a 18 r.ż. – 36%. Generalnie należy stwierdzić, że badani mieszkańcy gminy, w perspektywie wieku rozwojowego, dość wcześnie spróbowali alkoholu.

Kolejną kwestią była częstotliwość spożywania alkoholu. Tylko 2% respondentów to osoby deklarujące abstynencję. Największa liczba badanych przyznała że pije alkohol kilka razy w roku (30%) oraz kilka razy w miesiącu (30%). 18% mieszkańców przyznaje się do spożywania

² Centrum Badań Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 16.06.2017)

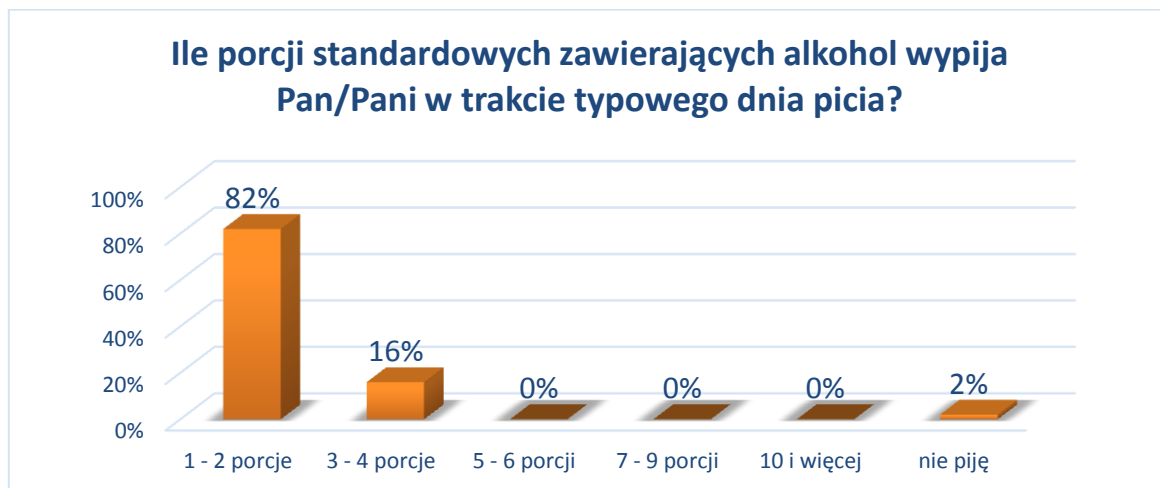
³ Centrum Badań Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu*, Warszawa, sierpień 2010. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 19.06.2017).

alkoholu kilka razy w tygodniu. Otrzymane wyniki można podsumować stwierdzeniem, że większość mieszkańców pije alkohol sporadycznie.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1 – 2 porcje alkoholu – 82% (0,5 – 1 piwa, 1 – 2 kieliszki wina lub 1 – 2 małe kieliszki wódki) lub 3 – 4 porcji (16%). 2% badanych to osoby niepijące. W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Łowo-Osada odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o dość niskim poziomie ryzyka.

88% mieszkańców gminy Łowo-Osada uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol, jednocześnie 8% badanych twierdzi, że lokali jest za dużo.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożyciu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o

tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Iłowo-Osada, ponieważ 52% mieszkańców udzieliło błędnej odpowiedzi⁴.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. Łącznie 66% uważa, że: „dostęp do alkoholu nie powinien być ograniczony lub kontrolowany”. Jednocześnie 90% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Również 60% badanych raczej przychyli się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.

Można uznać, że wysoki odsetek badanych mieszkańców przyjmuje konstruktywne postawy wobec alkoholu

Łącznie 100% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie niewielkich ilości alkoholu, również 90% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. Dodatkowo, 100% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że można prowadzić samochodu nawet po spożyciu niewielkich ilości alkoholu.

⁴Oznacza to wskazanie odpowiedzi *raczej się zgadzam*.

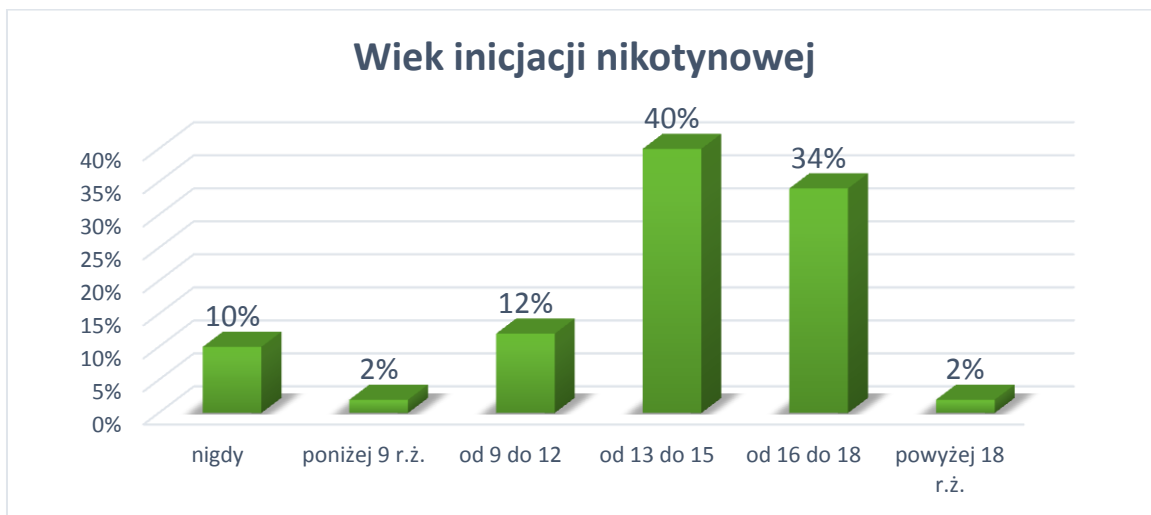
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	0%	52%	44%	4%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	0%	34%	44%	22%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	0%	90%	10%	0%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	0%	60%	40%	0%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	0%	10%	68%	22%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	0%	30%	70%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	30%	70%

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

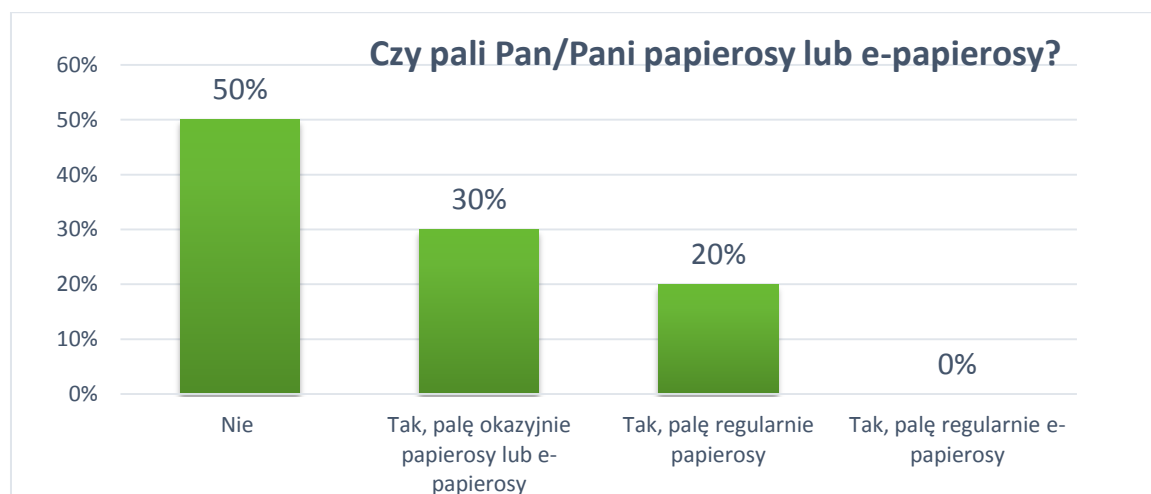
Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że 40% respondentów zapaliło pierwszego papierosa między 13 a 15 rokiem życia. 34% badanych zapaliło swojego pierwszego papierosa między 16 a 18 r.ż.

Tylko 10% badanych nigdy nie paliło.

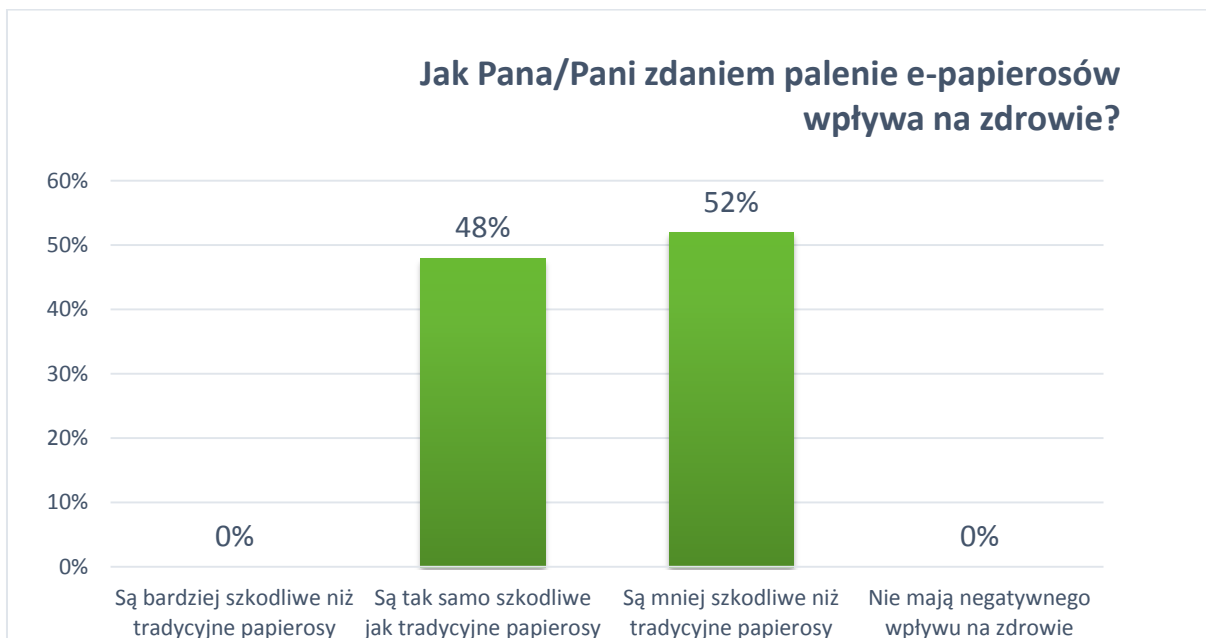
Podobnie, jak w przypadku wieku inicjacji alkoholowej, należy uznać, że badani mieszkańcy gminy Iłowo-Osada, raczej wcześniej zaczęli eksperymentować z tego typu wyrobami tytoniowymi. Przed uzyskaniem pełnoletności pierwszego papierosa spróbowało 88% badanych.

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Aczkolwiek, 30% badanych odpowiedziało, że pali okazyjnie papierosy lub e-papierosy a regularnie pali tradycyjne papierosy 30.50% badanych wskazało, że nie znajduje się obecnie w nikotynowym nałogu.

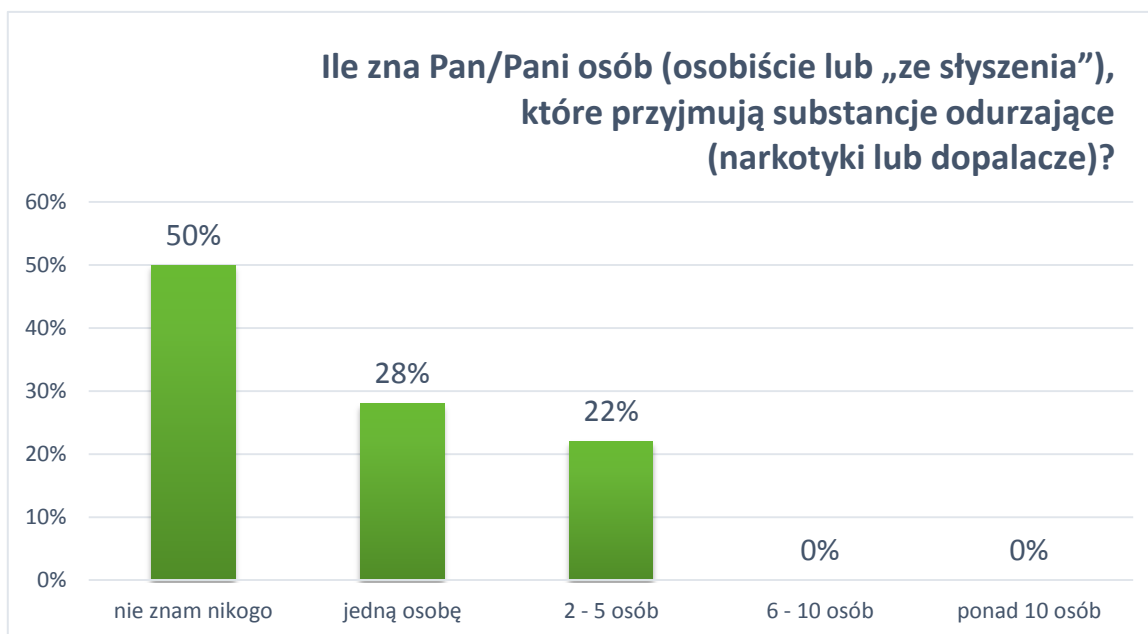

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy się mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi. 48% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy. Aczkolwiek, 52% uważa, że są one mniej szkodliwe niż tradycyjne papierosy.

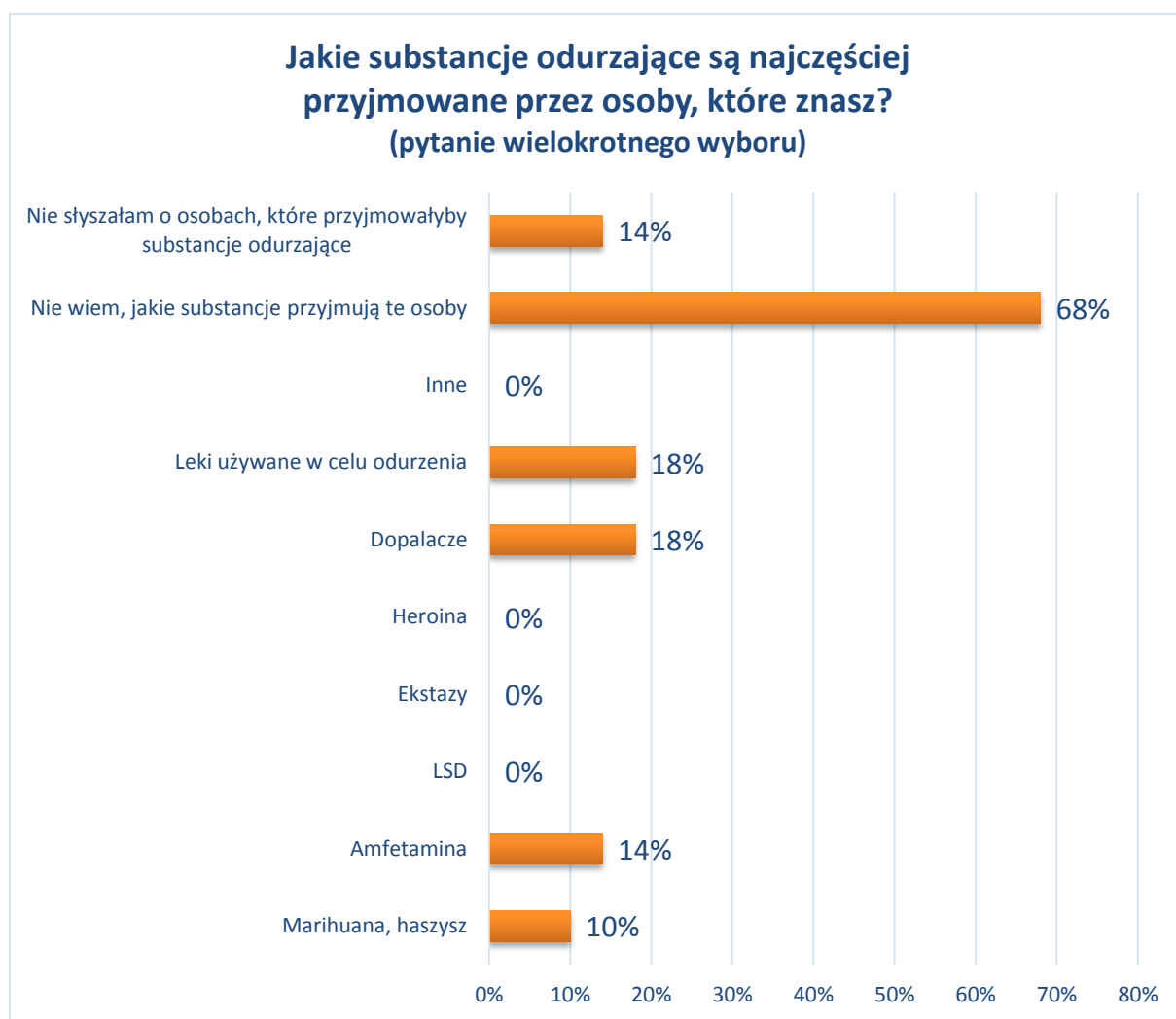
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Poniższe pytanie dotyczy osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku respondentów. Łącznie 50% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze. 50% twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.

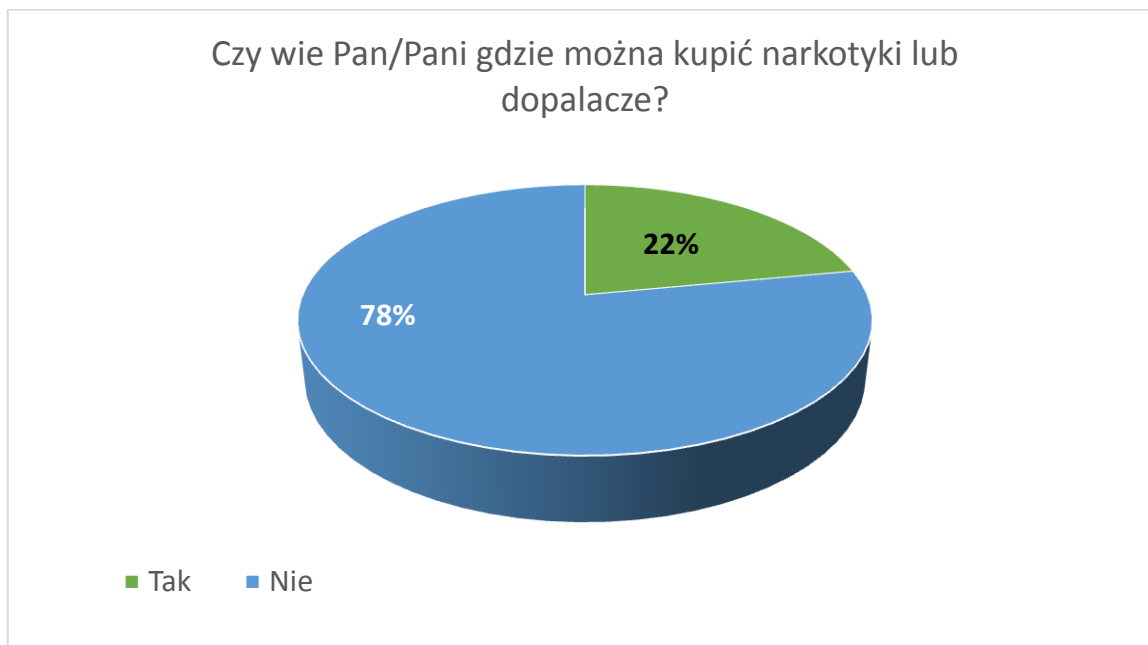

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się amfetamina – 14% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje. Kolejne, co do popularności okazały się dopalacze (18%) i leki (18%). Te rodzaje substancji są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych.

Marihuana i haszysz – 10% badanych przyznało, że biorą je osoby z ich otoczenia. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany (najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu).

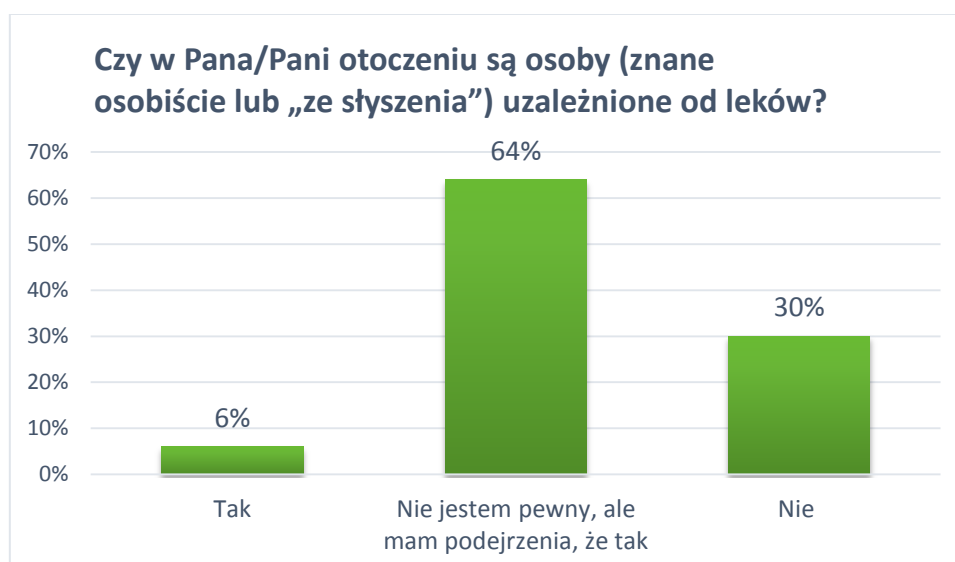

22% respondentów wskazało, że posiada wiedzę na temat tego, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej: Sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją⁵.

Okazuje się, że w środowisku lokalnym ten problem jest zauważalny - 64% respondentów podejrzewa, że ma w swoim środowisku osoby, które mogą być uzależnione od leków, a tylko 30% jest pewnych, że ich nie ma.

⁵Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 16.06.2017).

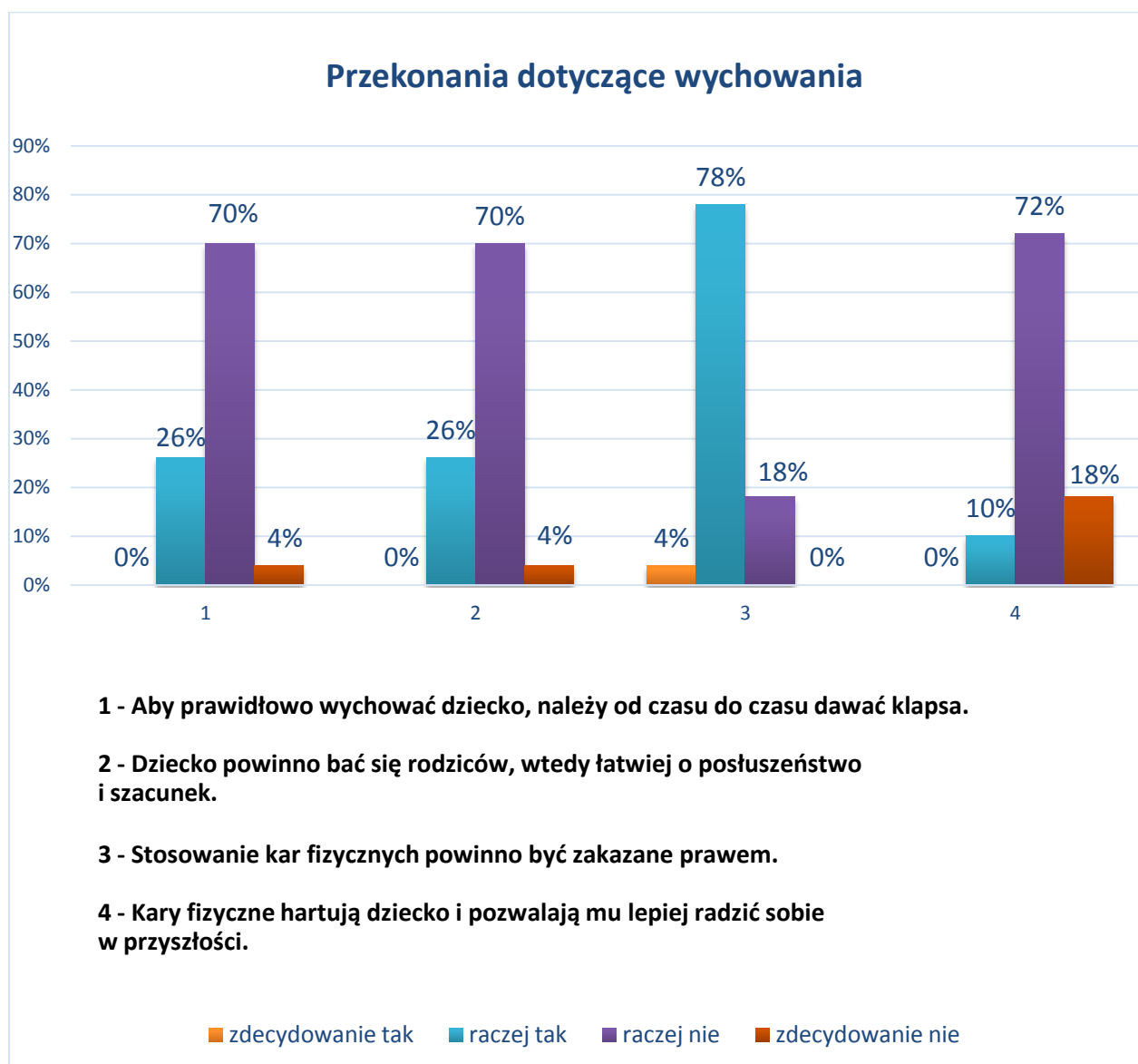
Przekonania dotyczące wychowania dzieci

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

Stwierdzenie „Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa” w większości spotkało się z odrzuceniem przez respondentów – łącznie 74% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem. Jednocześnie 18% badanych raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem.

Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją 74% respondentów. Dodatkowo, łącznie 90% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala im sobie lepiej radzić w przyszłości. Pozwala to przyjąć, że rodzice preferują karanie, które nie godzi w godność dziecka i nie narusza jego fizyczności.

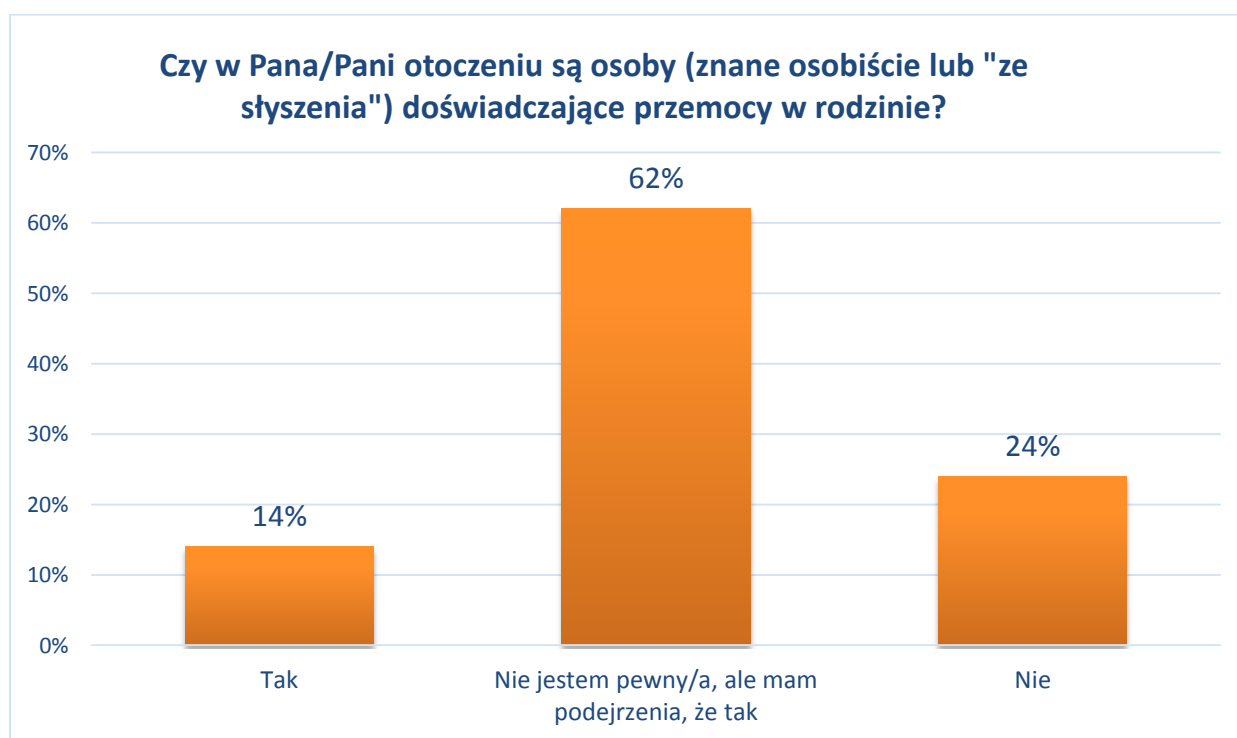
Powyższe wartości pozwalają sądzić, że badani przejawiają postawy wychowawcze, które właściwe są dla konstruktywnego i pozytywnego podejścia do dziecka oraz opieki nad nim.

Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni lub na dyskotekę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji⁶.

Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki badań są niepokojące, ponieważ 14% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie a 62% podejrzewa, że tak się dzieje.

Wśród badanych mieszkańców tylko 28% badanych wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 100% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję

⁶CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, czerwiec 2012.

do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że leczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w domach w tzw. „marginesu społecznego” – łącznie 66% mieszkańców gminy Łłowo-Osada jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie.

98% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Poniższe wartości wskazują na generalnie wysoką wiedzę na temat specyfiki przemocy wśród części badanych mieszkańców. Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: zgadzam się i zdecydowanie się zgadzam:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 6%;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – 8%;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 2%.

Twierdzenie	Zdecydowanie prawdziwe	Raczej prawdziwe	Raczej nieprawdziwe	Zdecydowanie nieprawdziwe
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	28%	72%	0%	0%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	24%	42%	32%	2%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	28%	70%	2%	0%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	6%	68%	26%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	8%	62%	30%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	2%	58%	40%

HAZARD

W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakiejś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdrapki (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7%

osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy⁷.

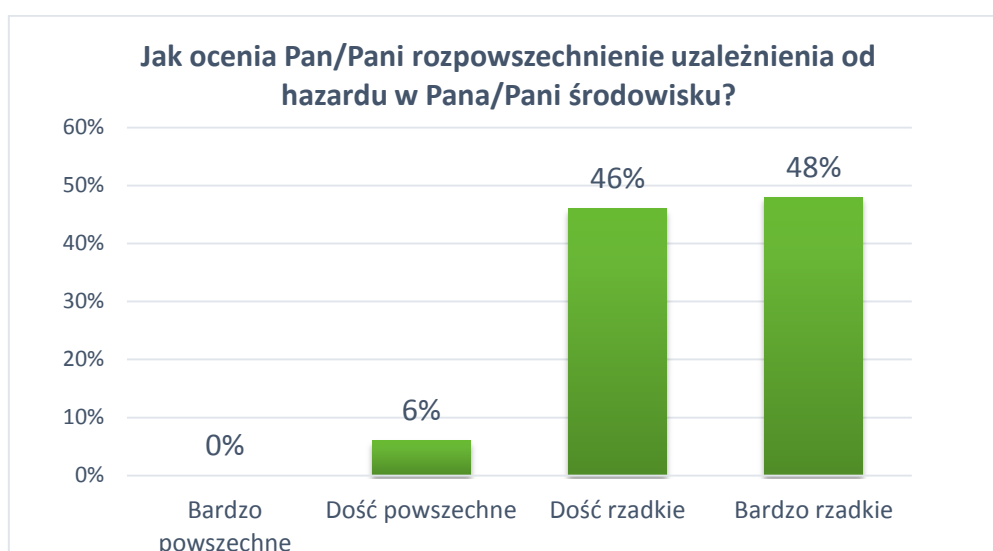
O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców gminy Łowo-Osada o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki. Wyniki sugerują, że raczej zasadniczo niewielki odsetek społeczności lokalnej korzysta z gier losowych.

Zdecydowana większość respondentów nie korzysta z wyróżnionych w badaniu form gier losowych. Dotyczy to zarówno zakładów bukmacherskich (78%), gry na automatach (90%), jak i internetowych gier hazardowych (100%).

Czy korzysta Pan/Pani z następujących form gier losowych?

Forma gry losowej	Tak, regularnie	Tak, od czasu do czasu	Korzystałem w przeszłości	Nie
Zakłady bukmacherskie	6%	10%	6%	78%
Gra na automatach, w salonach gier	0%	2%	8%	90%
Internetowe gry hazardowe (np. poker)	0%	0%	0%	100%

W subiektywnej ocenie większości mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 94%. Jednocześnie 98% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.

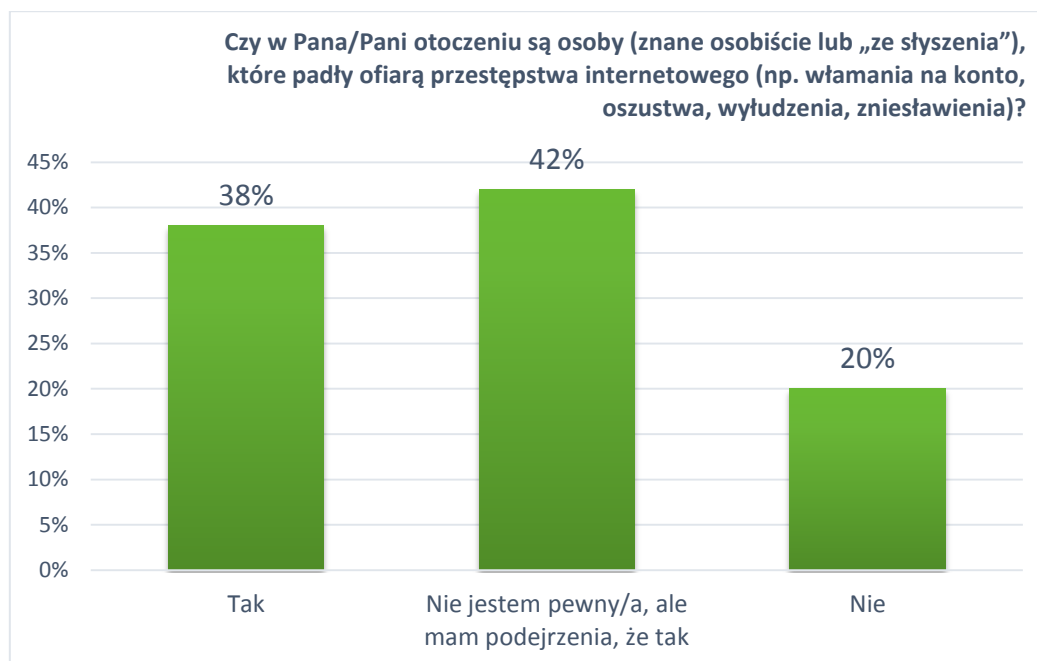

⁷Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści... Uzależnienia od zachowań*, Warszawa, czerwiec 2015.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 29.06.2017).

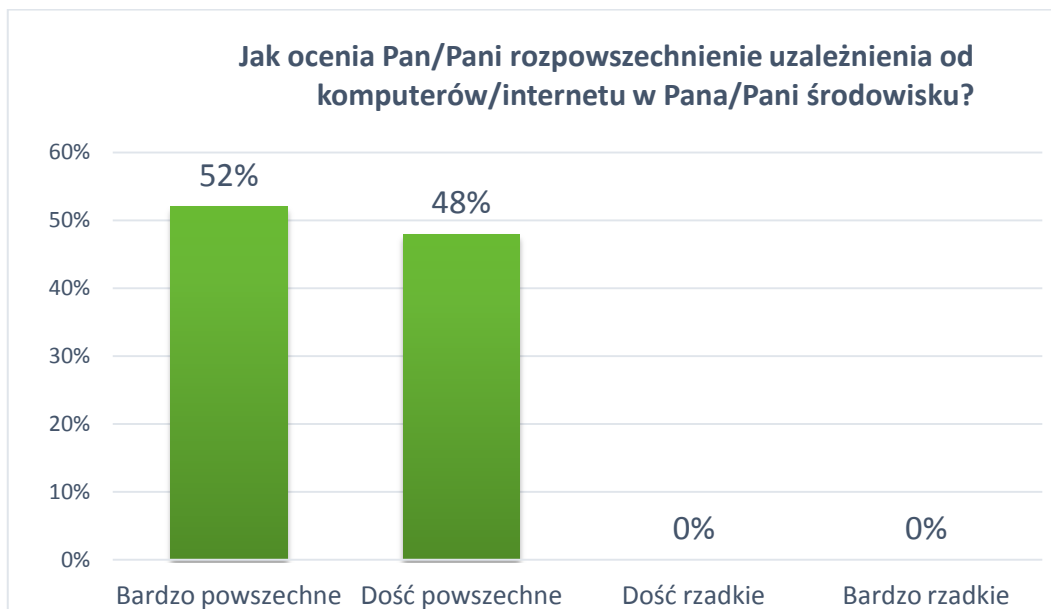
Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanых mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁸.

Badania wykazały, że cyberprzemoc w lokalnej społeczności może stanowić dla niej problem. Mianowicie, 20% badanych nie ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, znieśławienia). Aczkolwiek, łącznie aż 80% wie o takim zdarzeniu lub nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało.

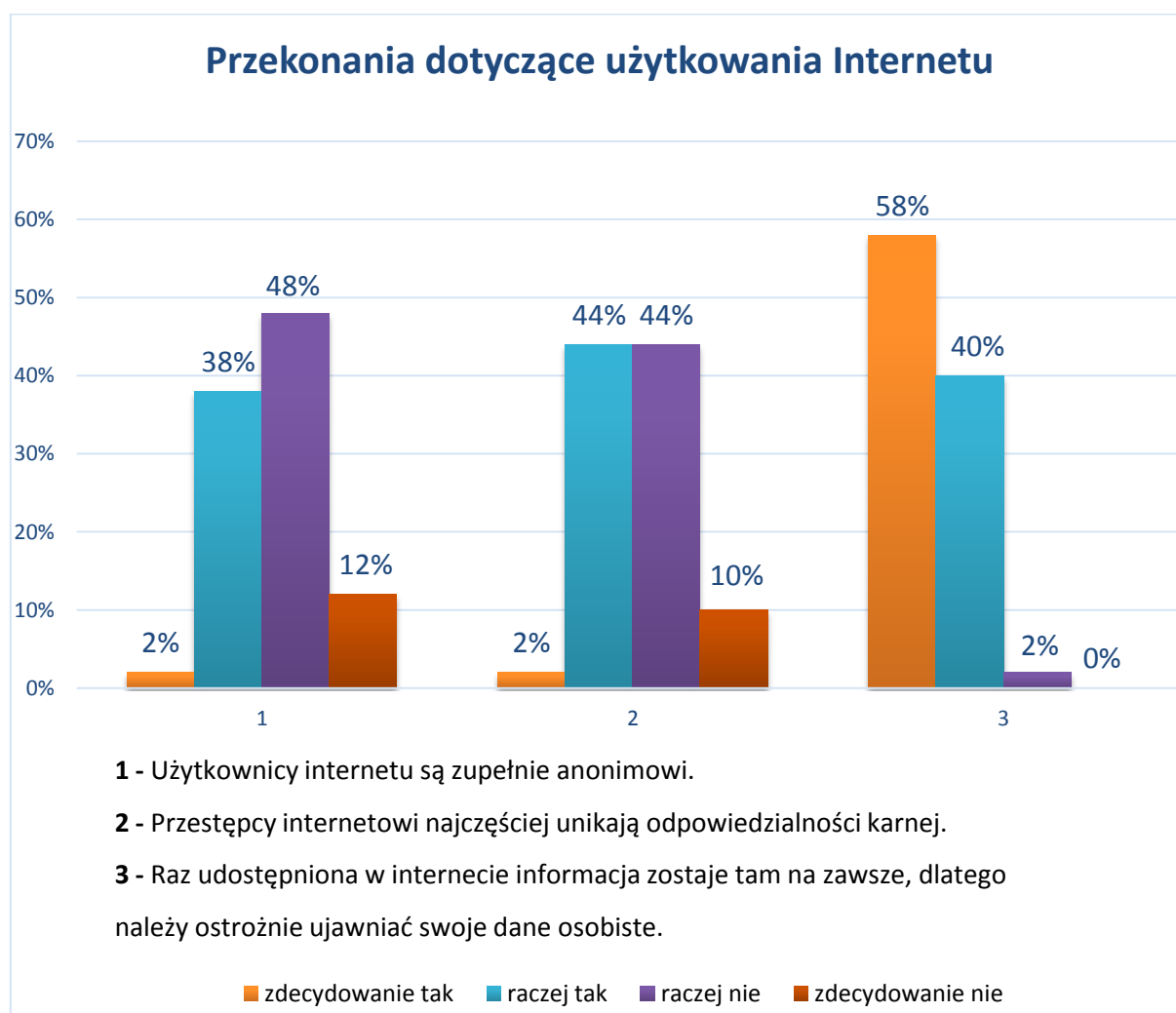

Bardziej niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Łącznie 100% uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym.

⁸Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska*.

Zapytaliśmy mieszkańców gminy Iłowo-Osada o ich przekonania odnośnie korzystania z Internetu, które związane są z bezpieczeństwem w sieci. 60% respondentów twierdzi, że osoby korzystające z Internetu nie są anonimowe, a 98% że należy ostrożnie dzielić się swoimi danymi w Internecie. Jednocześnie, łącznie 46% badanych uważa, że przestępcy internetowi najczęściej unikają odpowiedzialności karnej.

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Grupa badana

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy. Grupa badana stanowiła 10 kobiet i 5 mężczyzn. 8 respondentów, to pracownicy punktów. Natomiast 7 osób, to ich właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 50 lat.

Cel badania

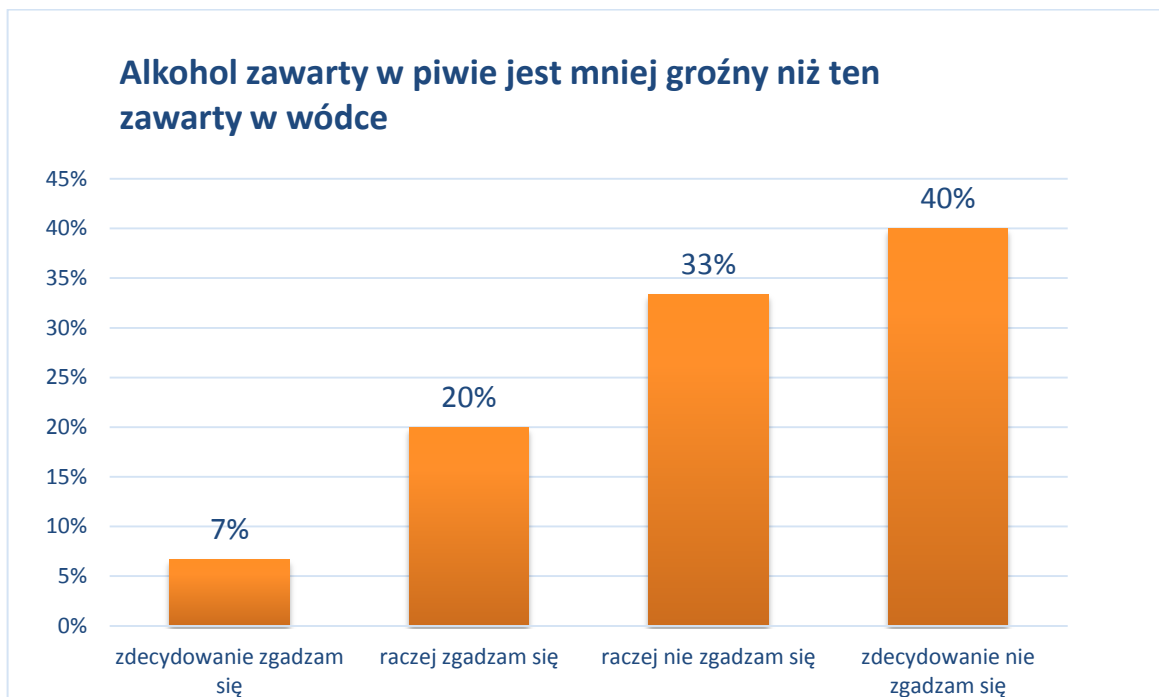
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

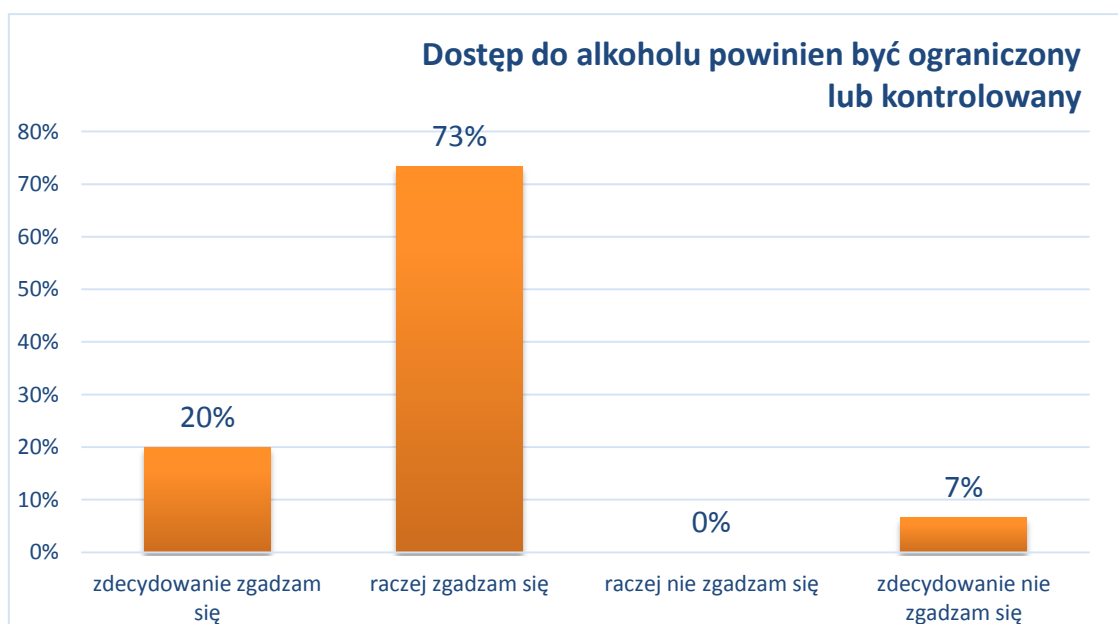
Wyniki badań

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Łącznie 73% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest tak samo groźny jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o wysokim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

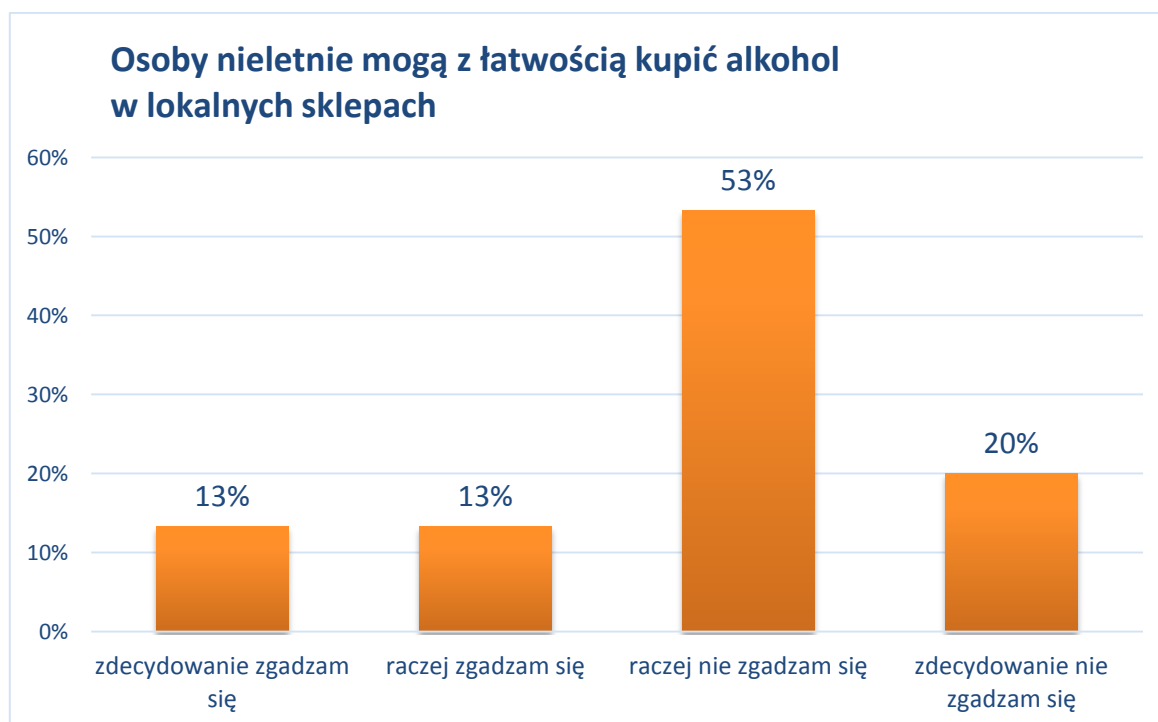
łącznie 93% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 7% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli nie uważa, aby dostęp ten powinien podlegać kontroli.

łącznie aż 93% respondentów zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

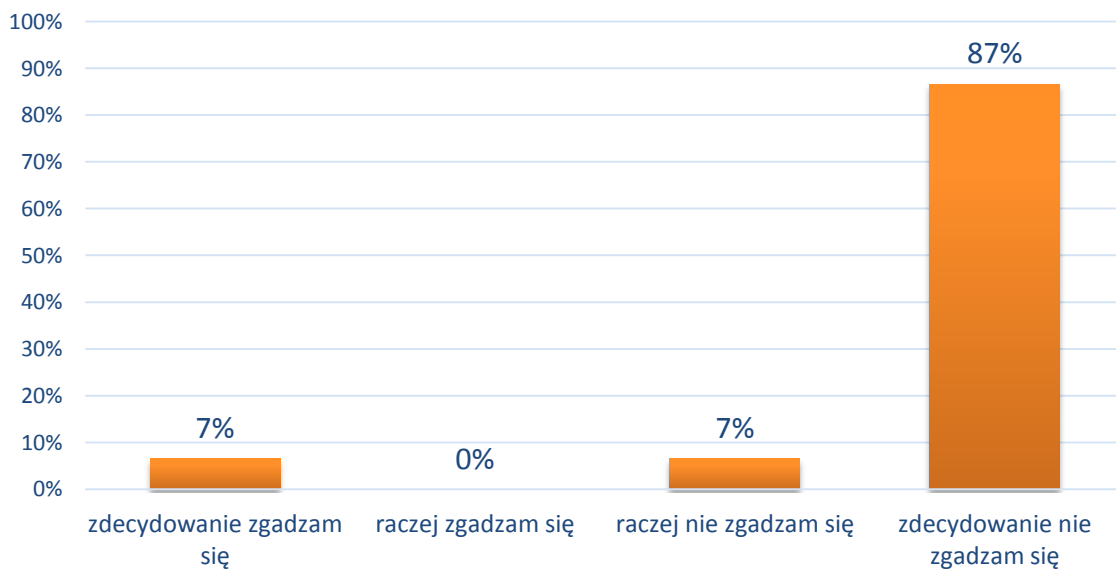

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. Odpowiedzi sprzedawców wydają się jednoznaczne: łącznie 73% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu. 26% ankietowanych uważa, z kolei, że zakup ten jest raczej łatwy.

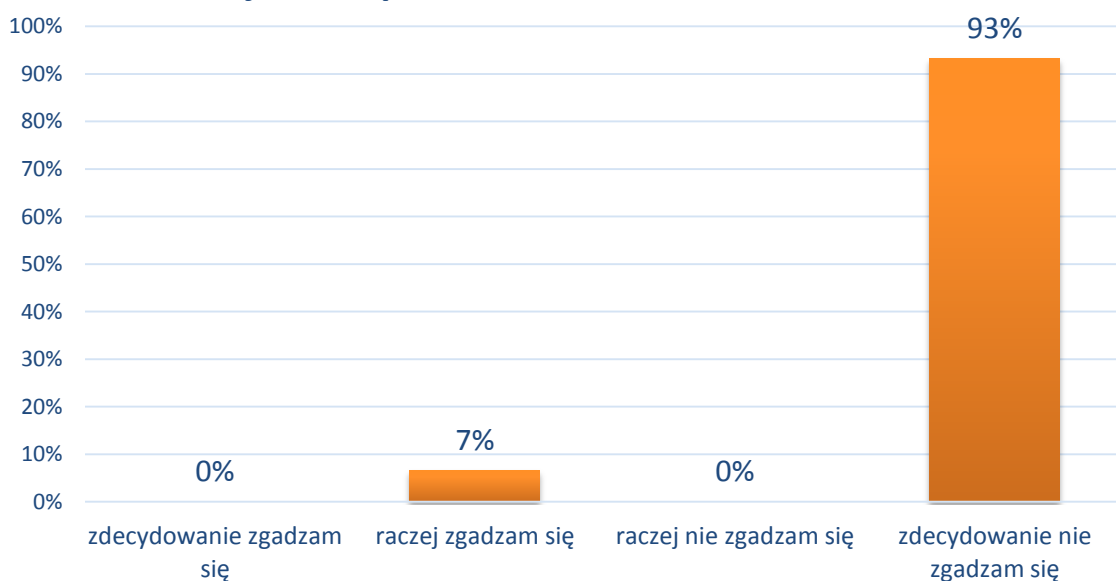

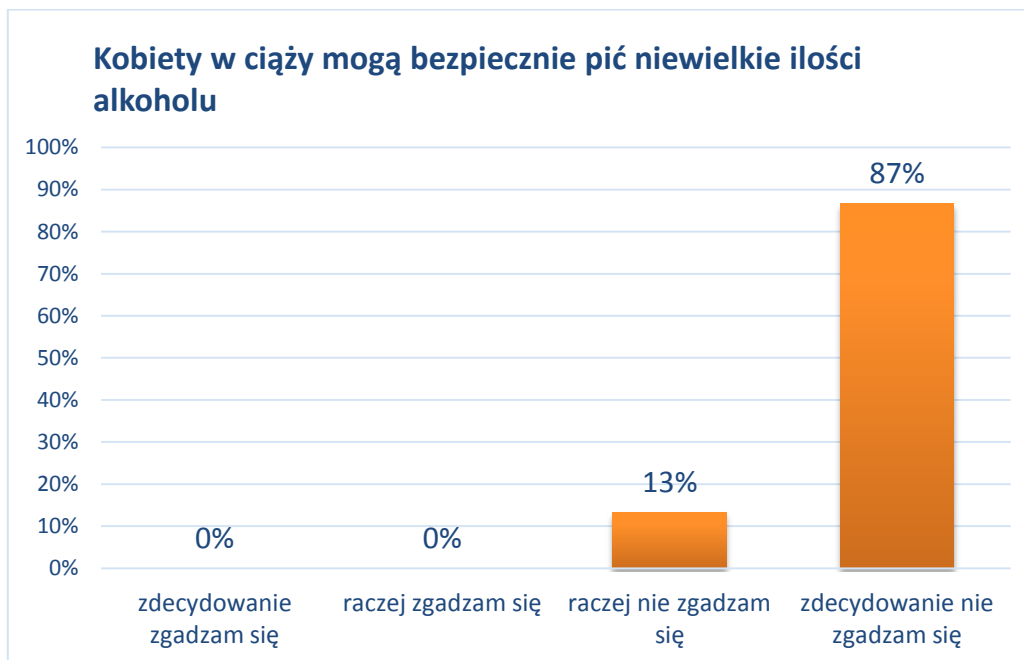
łącznie 94% sprzedawców sprzeciwia się stwierdzeniu, że spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Dodatkowo, 93% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne. Dodatkowo, łącznie 100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych

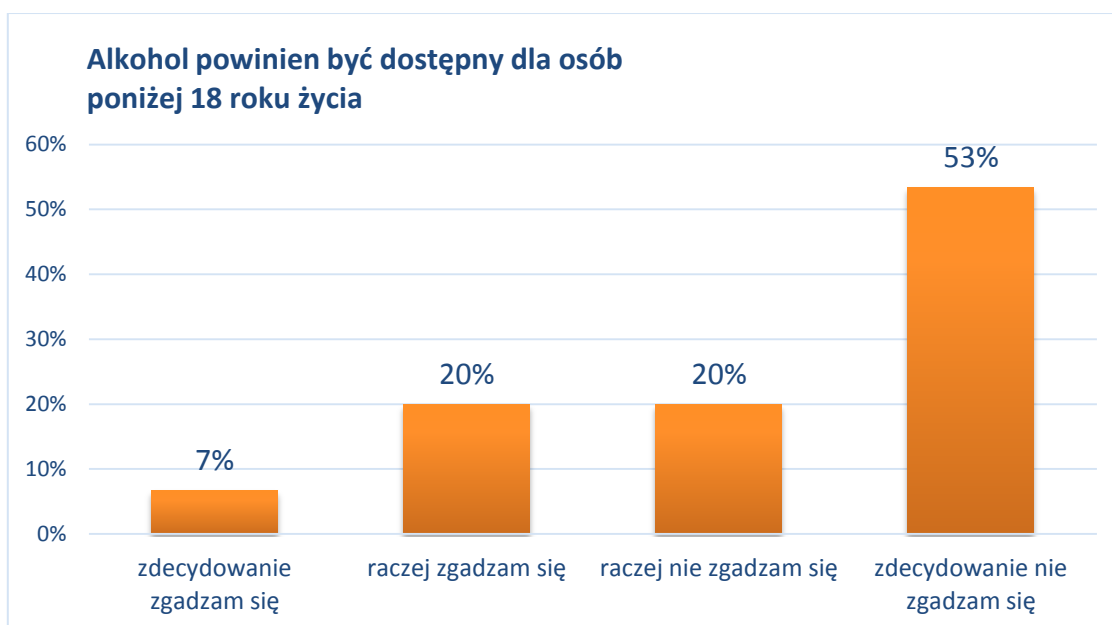

Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne

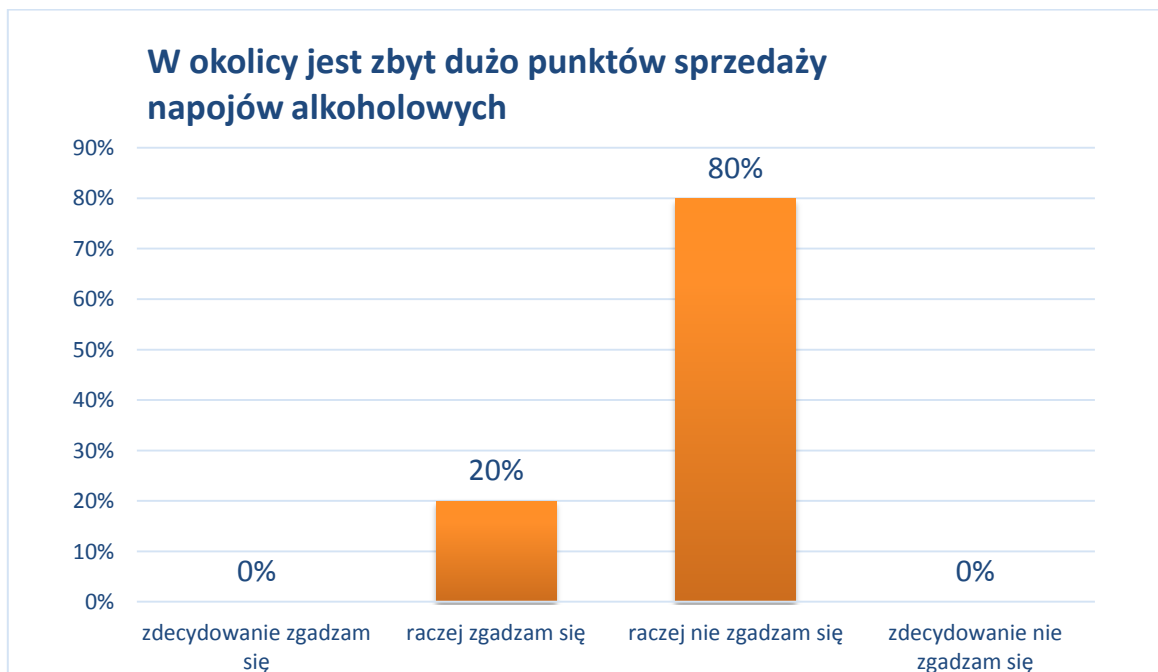

łącznie 73% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Łowo-Osada uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

80% badanych raczej nie uważa, aby w okolicy było zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Łowo-Osada deklarują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w miesiącu (60%) a kolejne 33% twierdzi, że kilka razy w roku. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie są podejmowane na terenie gminy sporadycznie.

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być rzadkim zjawiskiem. 73% badanych stwierdziło, że zdarza się kilka razy w roku a kolejne 13%, że kilka razy w tygodniu oraz miesiącu.

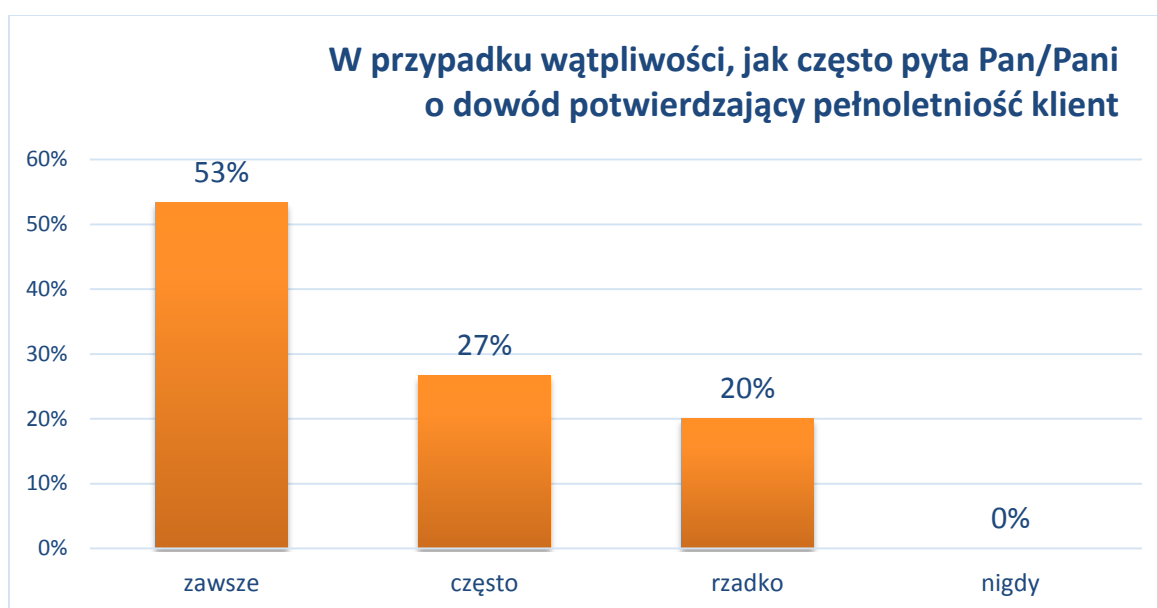
Żaden z przebadanych sprzedawców nie przyznał, aby w ciągu ostatnich 3 miesięcy doszło do nieprzyjemnych zdarzeń związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Nie było również potrzeby, aby wezwać policję lub straż miejską z prośbą o interwencję.

Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu osobom wydaje się jednoznaczny - 93% badanych wskazało, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobom, co do których miały podejrzenie, że są nieletnie a 7% badanych wskazało, że nie jest tego do końca pewnym.

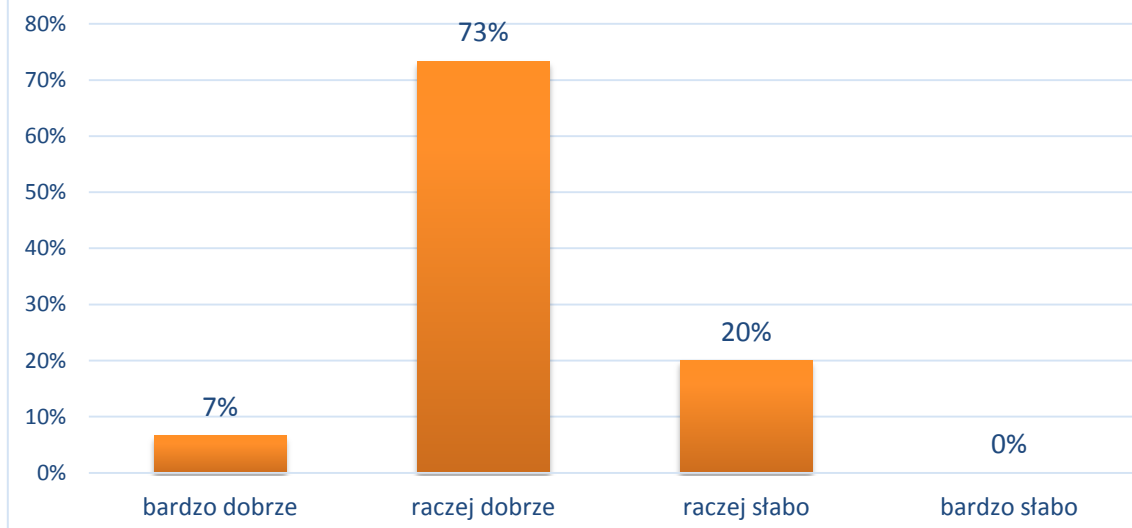

W przypadku wątpliwości, co do wieku, 53% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek; często robi to 27% osób a rzadko 20%.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Iłowo-Osada. Łącznie 86% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze i bardzo dobrze.

Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy.

Charakterystyka grupy badanej

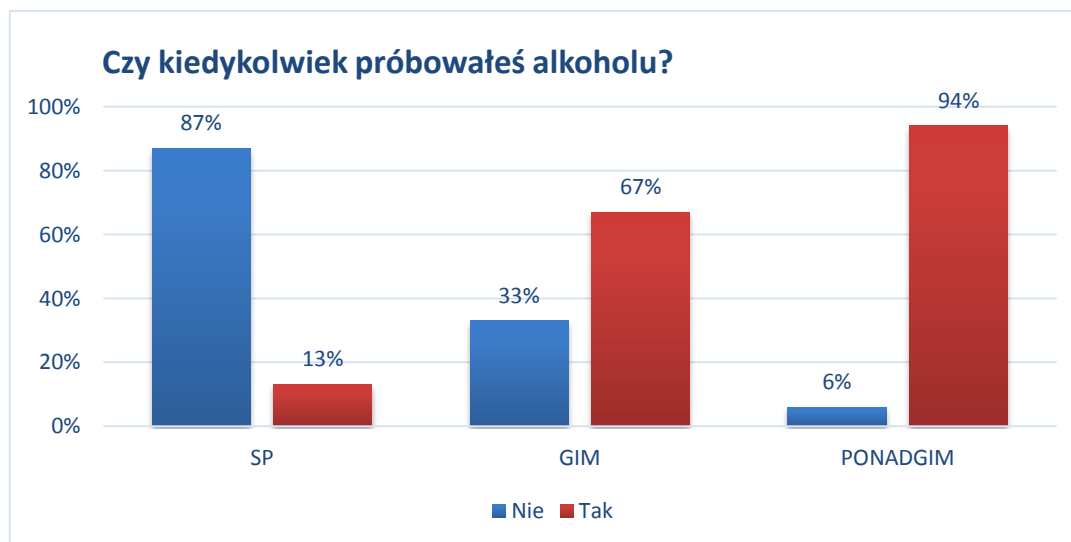
W badaniu wzięli uczniowie szkół podstawowych, klas gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych.

Liczebność grup badanych

Szkoły Podstawowe (SP)	245
Klasy gimnazjalne (GIM)	203
Szkoły ponadgimnazjalne (PONADGIM)	99
ŁĄCZNIE	547

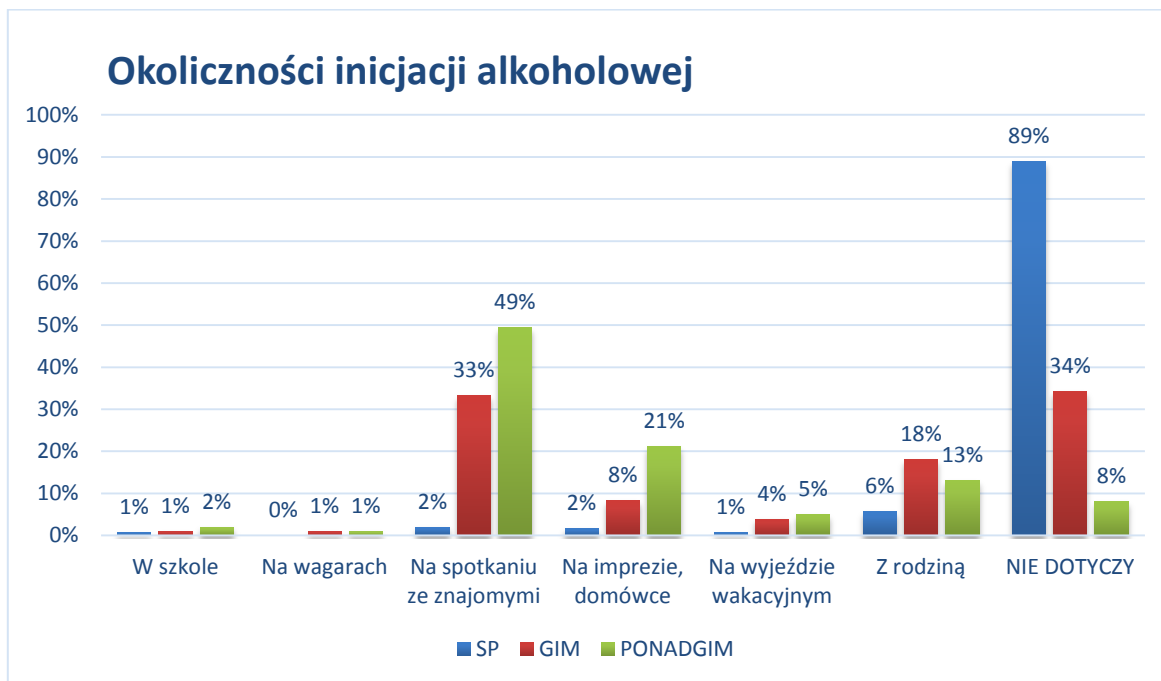
Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankiety w Szkołach ESPAD z 2015 r.⁹ napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa. Badania ogólnopolskie wykazały, że próby picia ma za sobą 83,8% gimnazjalistów z klas trzecich i 95,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Na tle badań ogólnopolskich uczniowie szkół klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych wypadają korzystniej – inicjację alkoholową ma za sobą: 13% badanych uczniów SP, 67% uczniów GIM oraz 94% uczniów PONADGIM.

Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów są spotkania ze znajomymi (SP – 2%; GIM – 33%; PONADGIM – 49%); impreza/domówka (SP – 2%; GIM – 8%; PONADGIM – 21%) oraz towarzystwo rodziny (SP – 6%; GIM – 18%; PONADGIM – 13%). Wynik wśród nich wydaje się potwierdzać prawidłowość związana z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

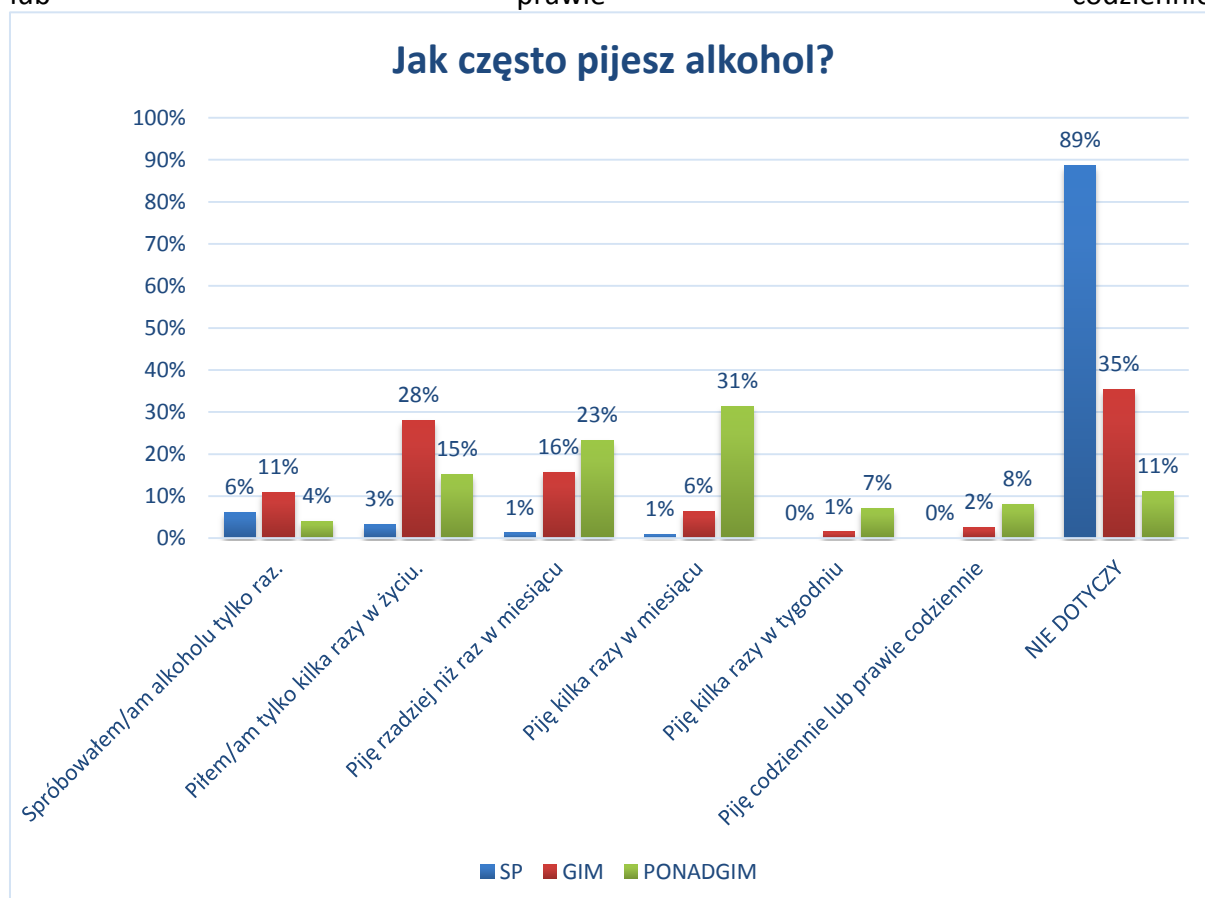
⁹Jerostawski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015 r.*; KBPN, PARPA, IPIŃ; Warszawa 2015.

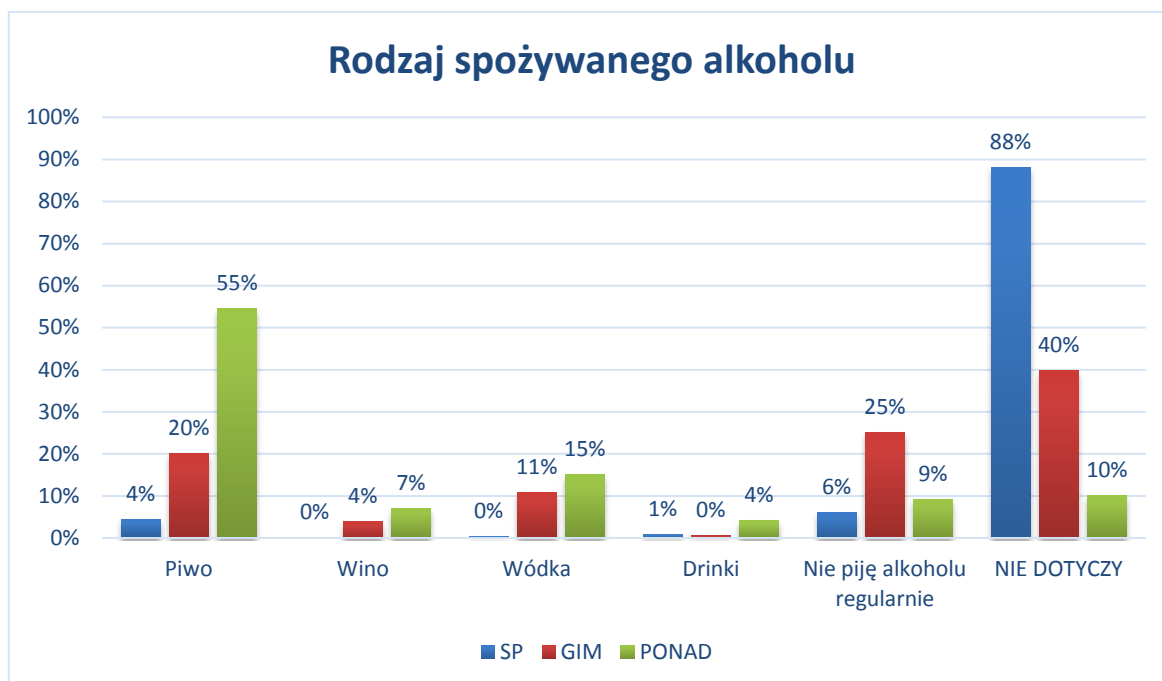
Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają alkoholu. 6% uczniów szkół podstawowych miało jednorazowy kontakt z alkoholem lub piło kilka razy w życiu (3%). Również uczniowie gimnazjalni najczęściej sięgali po alkohol tylko kilka razy w życiu (28%) a 11% piło go tylko raz. Kilka razy w miesiącu spożywanie alkoholu deklaruje 31% uczniów szkół ponadgimnazjalnych a 8% z nich deklaruje, że pije codziennie lub

prawie

codziennie.

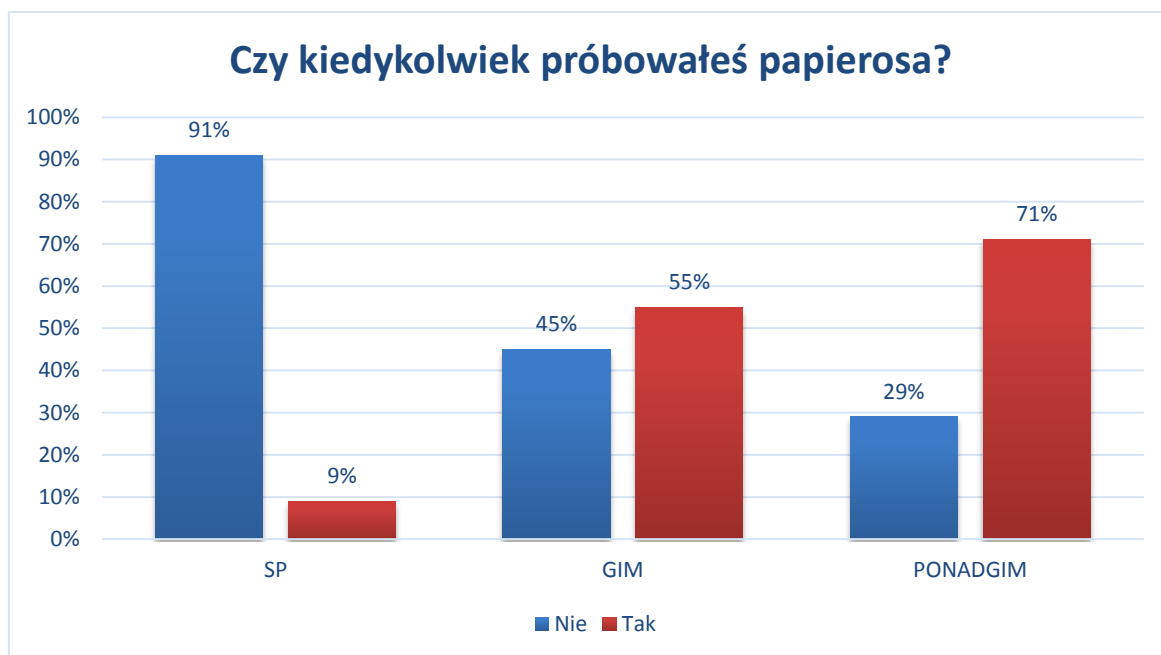
Uczniów zapytaliśmy w następnej kolejności o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie najczęściej sięgają po piwo (SP – 4%; GIM – 20%; PONADGIM – 55%). Najstarsi uczniowie preferują także wódkę (GIM - 11%; PONADGIM – 15%). Deklaracje uczniów, których to pytanie nie dotyczy: SP – 88%; GIM – 40%; PONADGIM – 10%.

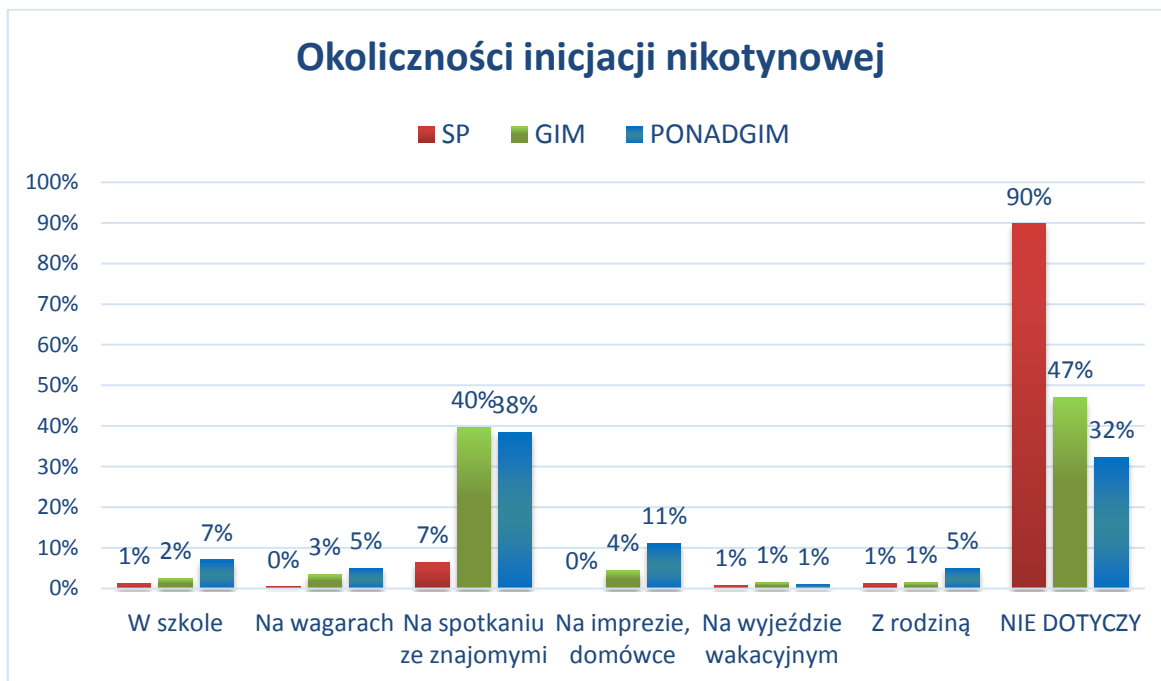
Kolejne ważne pytanie, na które odpowiadali uczniowie dotyczyło ich subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Pokazane poniżej wyniki sugerują, że 68% uczniów SP, 35% uczniów GIM i 16% uczniów PONADGIM nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Z kolei łącznie 51% najstarszych uczniów wskazuje, że jest przeciwnie, co w porównaniu z deklaracjami sprzedawców, wskazuje na istnienie pewnych rozbieżności. Sprzedawcy bowiem w zdecydowanej większości odpowiedzieli, że nie tylko nie sprzedają nieletnim alkoholu, ale, że generalnie mają oni utrudnioną możliwość jego zakupu.

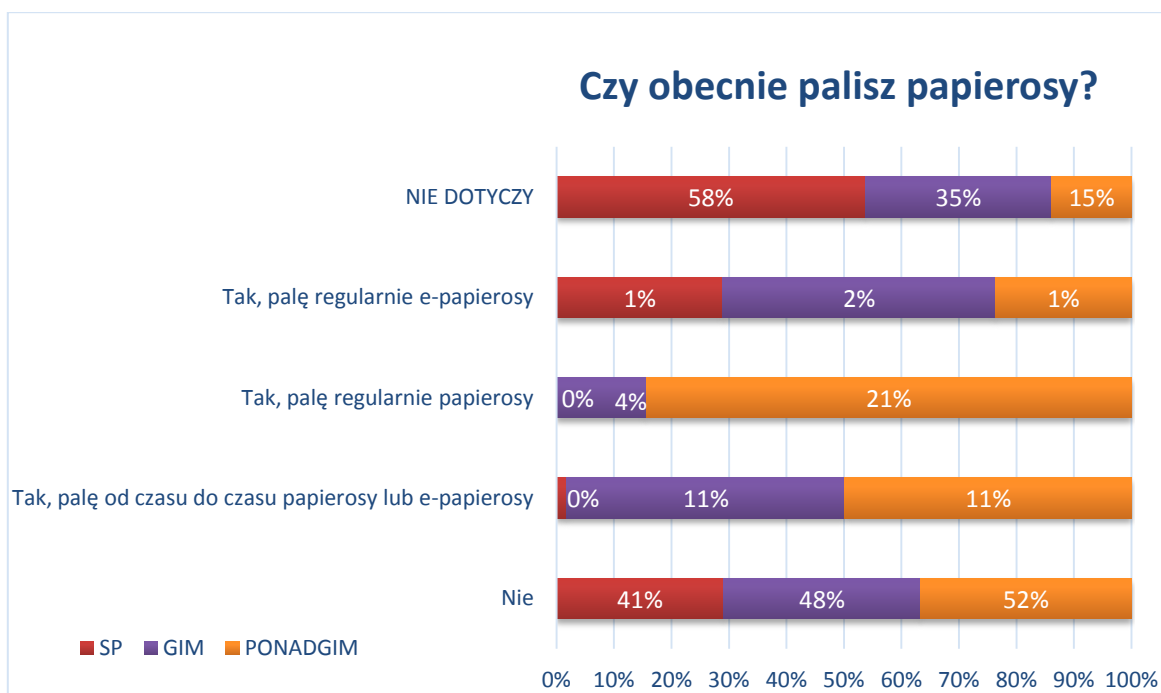
Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów w gminie Łowo-Osada, czy kiedykolwiek próbowali papierosa, oraz w jakich okolicznościach. Inicjację nikotynową ma za sobą 9% uczniów szkoły podstawowej, 55% uczniów klas gimnazjalnych i aż 71% najstarszych uczniów.

Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP – 7%; GIM – 40%; PONADGIM – 38%). Sygnałem ostrzegawczym może być fakt, że niewielka część uczniów pierwszego swojego papierosa zapaliła na terenie szkoły (SP – 1%; GIM – 2%; PONADGIM – 7%).

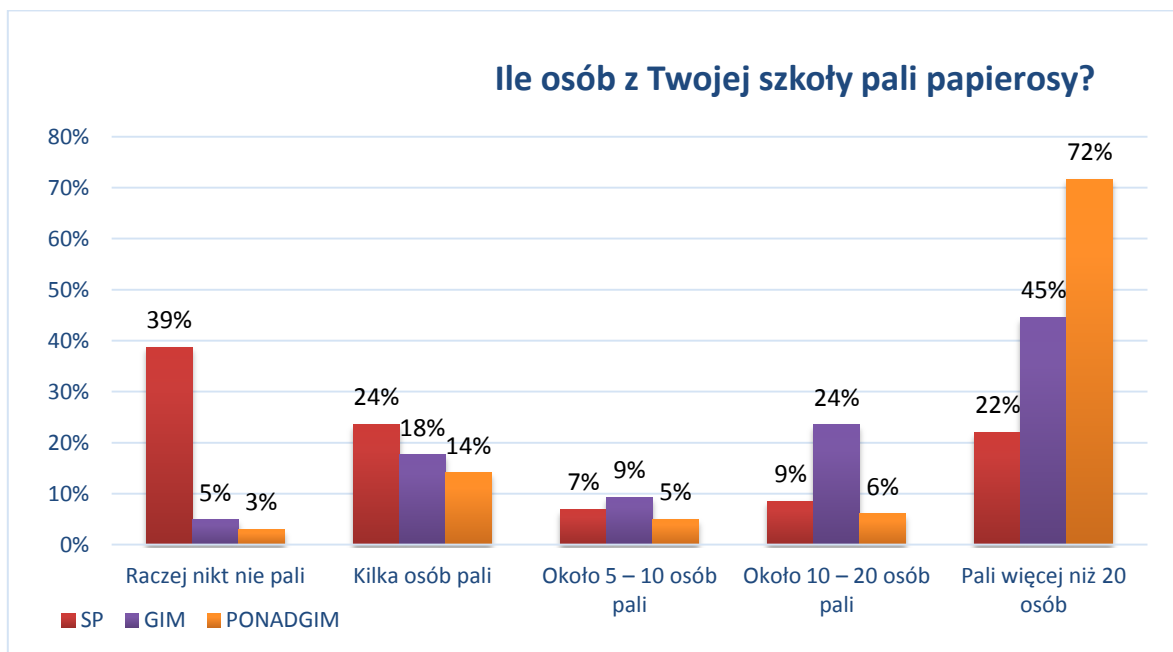

Większość uczniów gminy Łowo-Osada, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP –99%; GIM – 83%; PONADGIM – 67%)¹⁰. Część uczniów pali papierosy sporadycznie (GIM – 11%; PONADGIM – 11%) a część regularnie pali papierosy lub e-papierosy (SP –1%; GIM – 2%; PONADGIM – 1%)

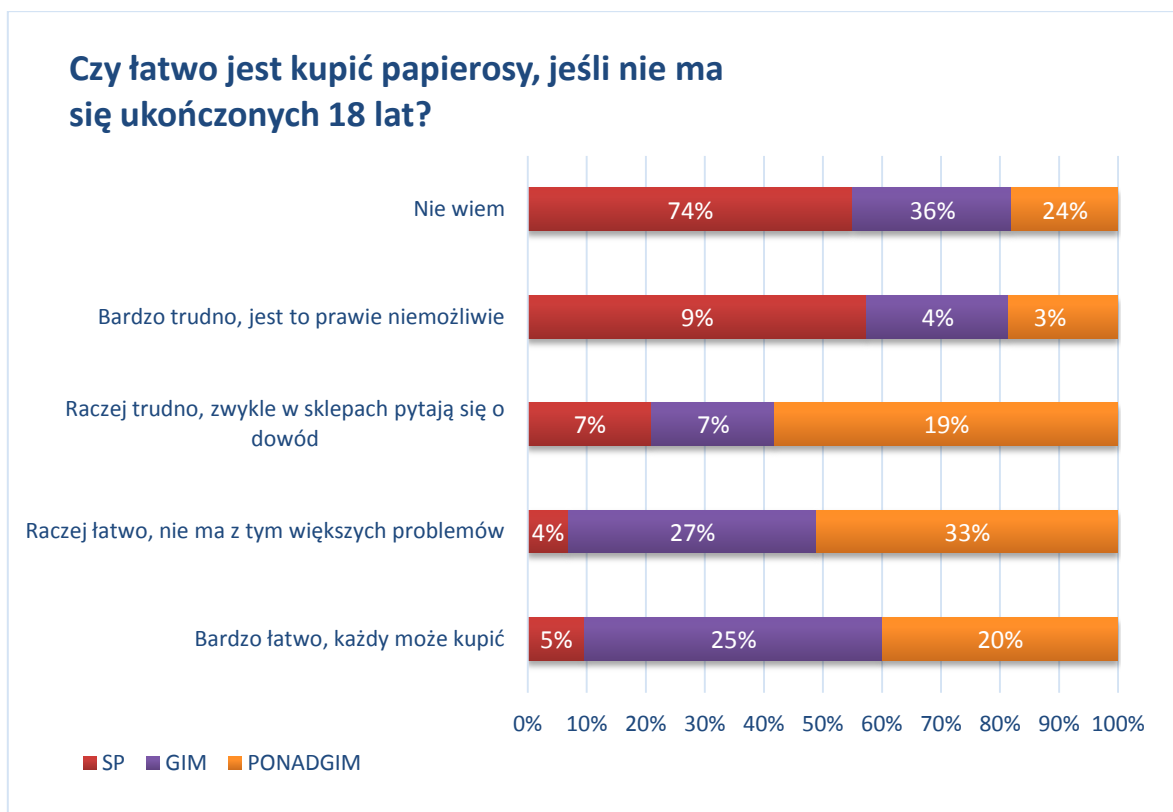

Uczniowie szkół podstawowych prawie w większości oceniają, że ich koledzy raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 62%). Inaczej kształtują się wyniki wśród gimnazjalistów, ponieważ tylko 23% uczniów deklaruje, że ich koledzy raczej nie palą. 72% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazało, że ponad 20 osób z ich otoczenia pali papierosy.

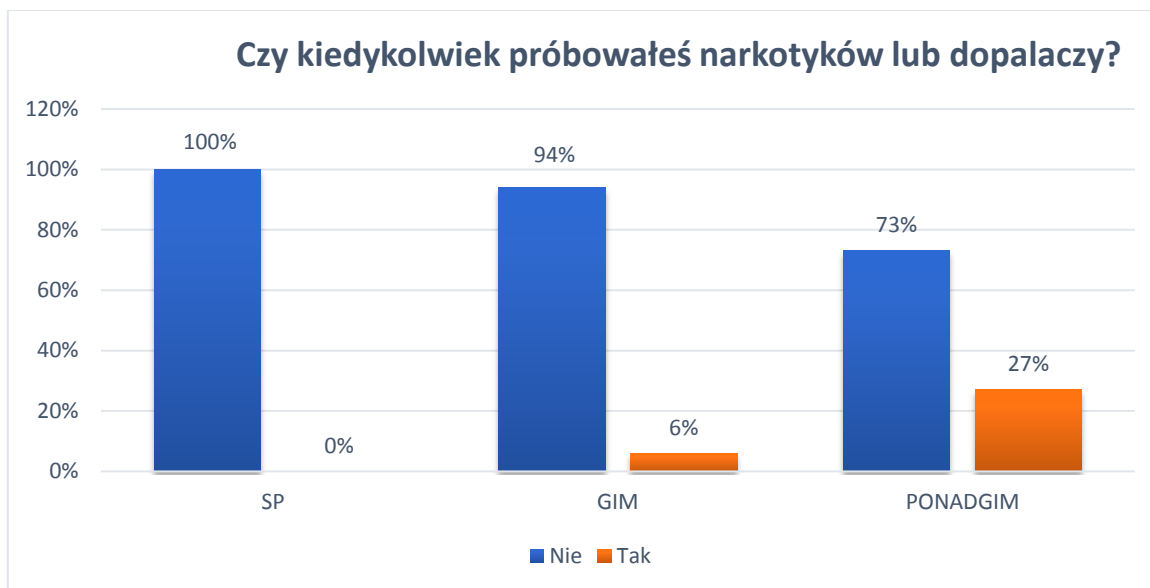
¹⁰ Suma odpowiedzi: *nie* i *nie dotyczy*.

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. Uczniowie szkół podstawowych w większości nie znali odpowiedzi na to pytanie (74%), a łącznie 16% z nich oceniła, że jest to raczej i bardzo trudne. Gimnazjaliści i młodzież mają w tym względzie bardziej zróżnicowane poglądy. 36% GIM i 24% PONADGIM uczniów wskazało, że nie wie, a łącznie 52% GIM i 53% uczniów PONADGIM oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia.

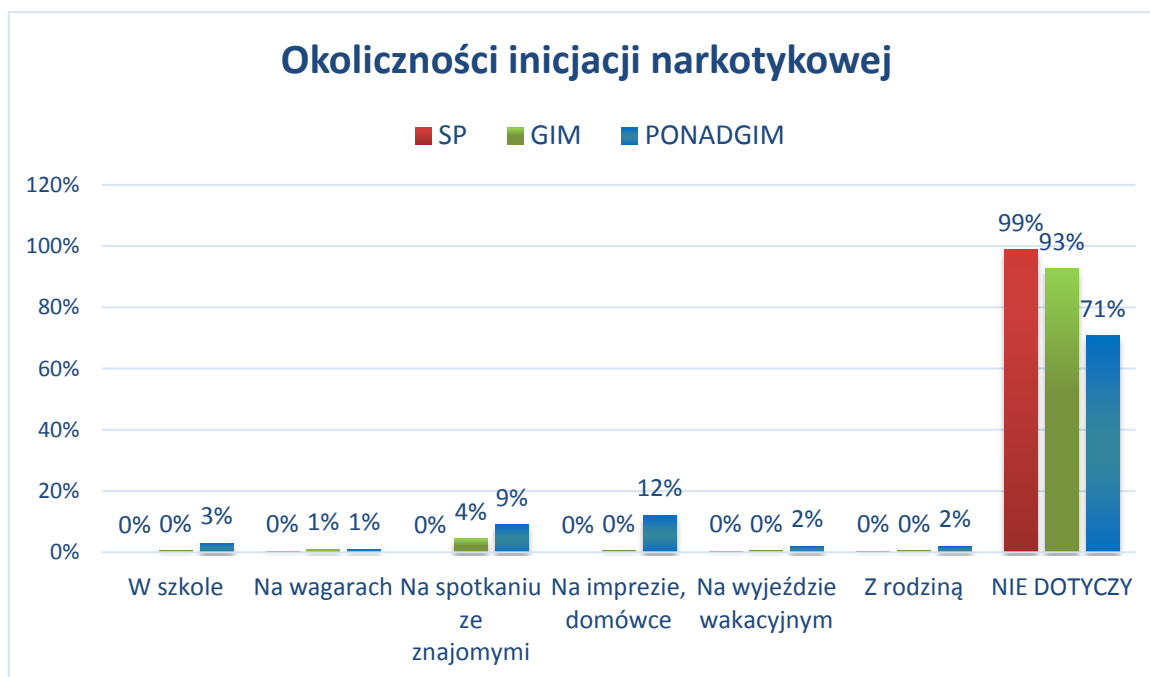

Wyniki badań wskazują, że 6% uczniów GIM i 27% uczniów PONADGIM. miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami.

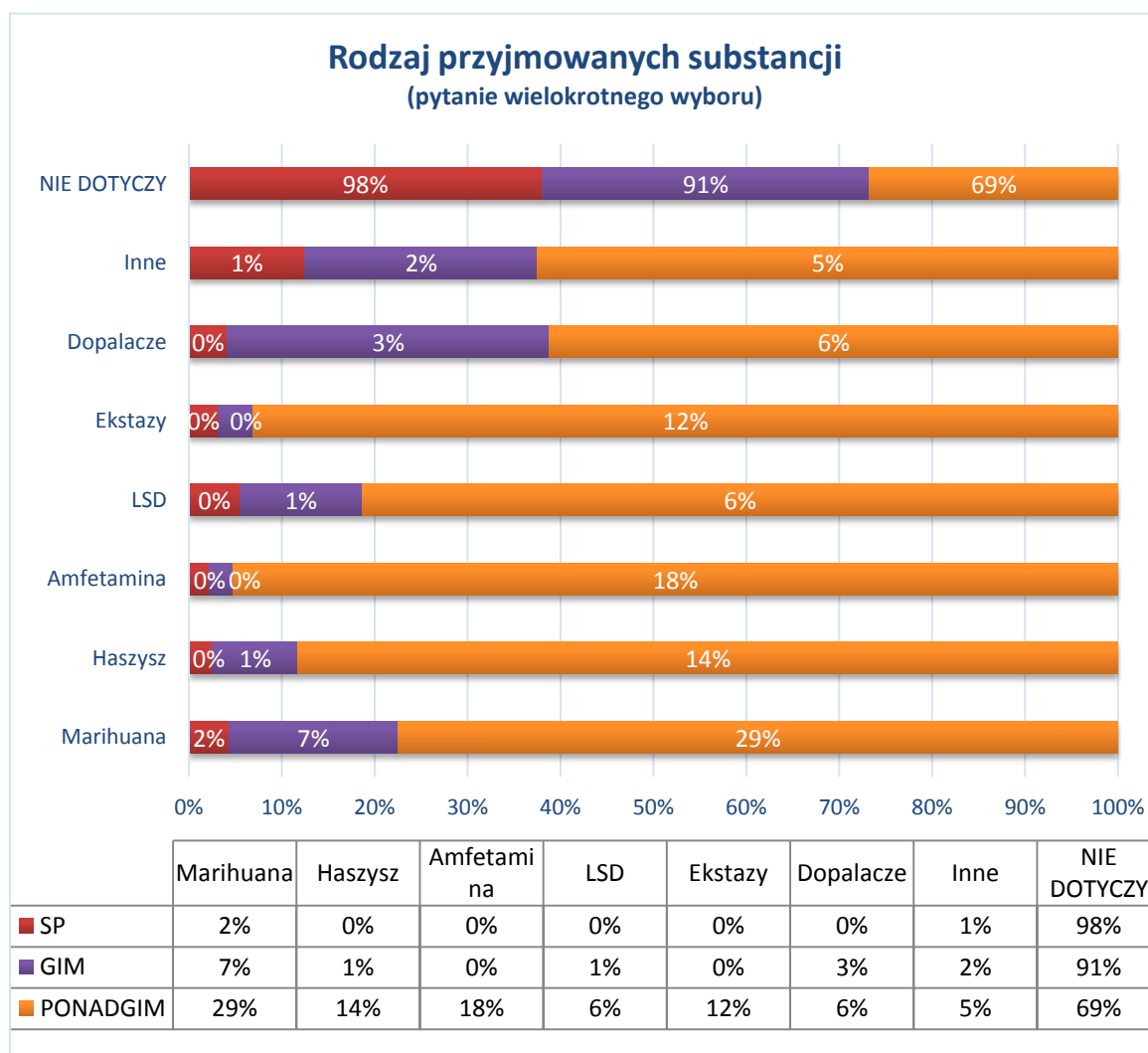

Kolejnym pytaniem zadany uczniom było: „W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś/aś narkotyków lub dopalaczy?”

Z wypowiedzi badanych uczniów, że ten problem w większości ich nie dotyczy (SP – 99%; GIM – 93%; PONADGIM – 71%).

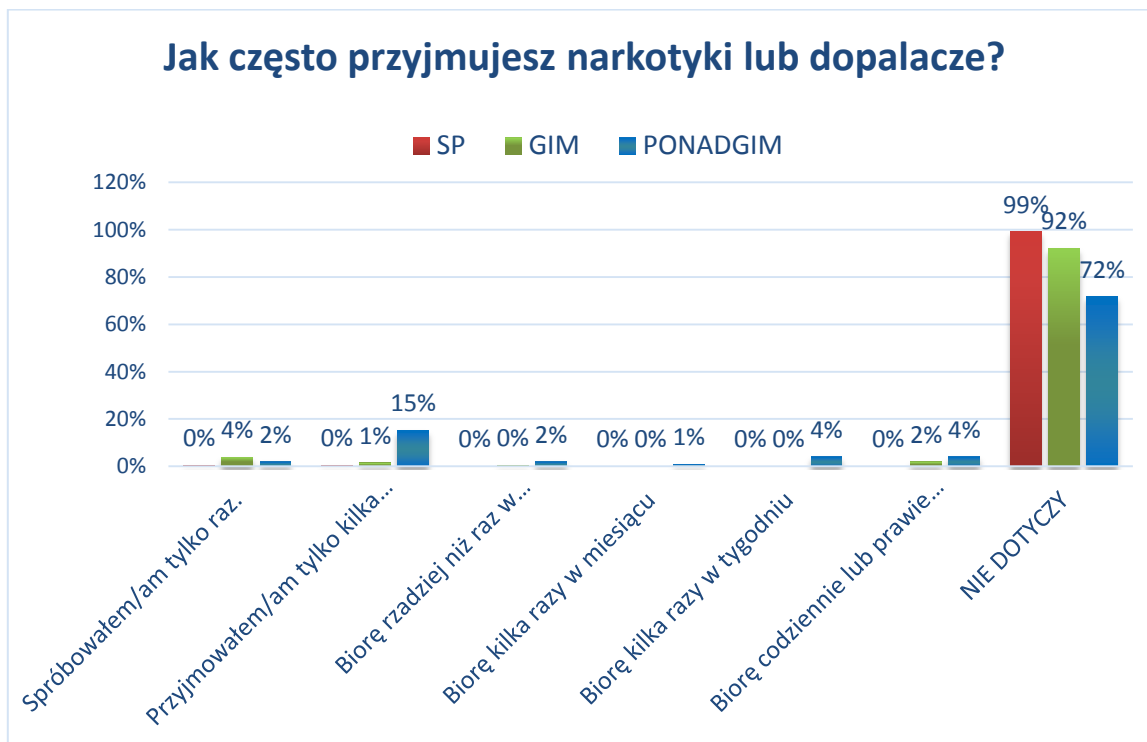

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie marihuana lub haszysz (SP – 2%; GIM – 7%; PONADGIM – 29%). Przede wszystkim, większość badanych uczniów deklaruje, że ta kwestia ich nie dotyczy (SP – 98%; GIM – 91%; PONADGIM – 69%).

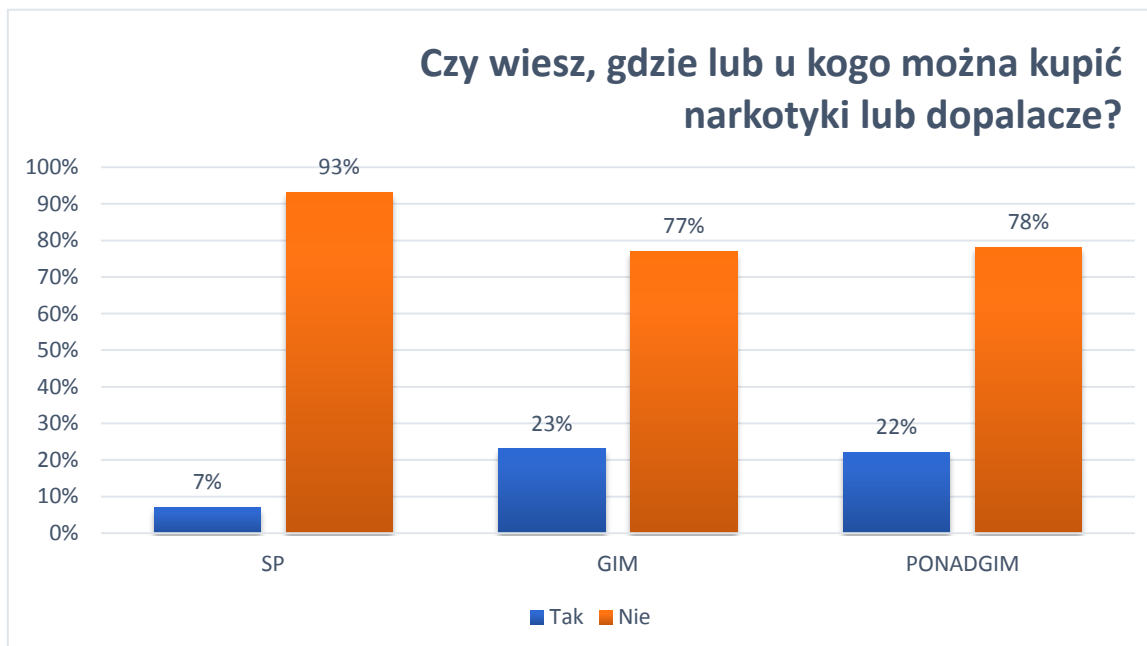

Na pytanie: „Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?” uczniowie w większości odpowiedzi, że ten problem ich nie dotyczy (SP – 99%; GIM – 92%; PONADGIM – 72%). Wśród uczniów powtarzała się odpowiedź:

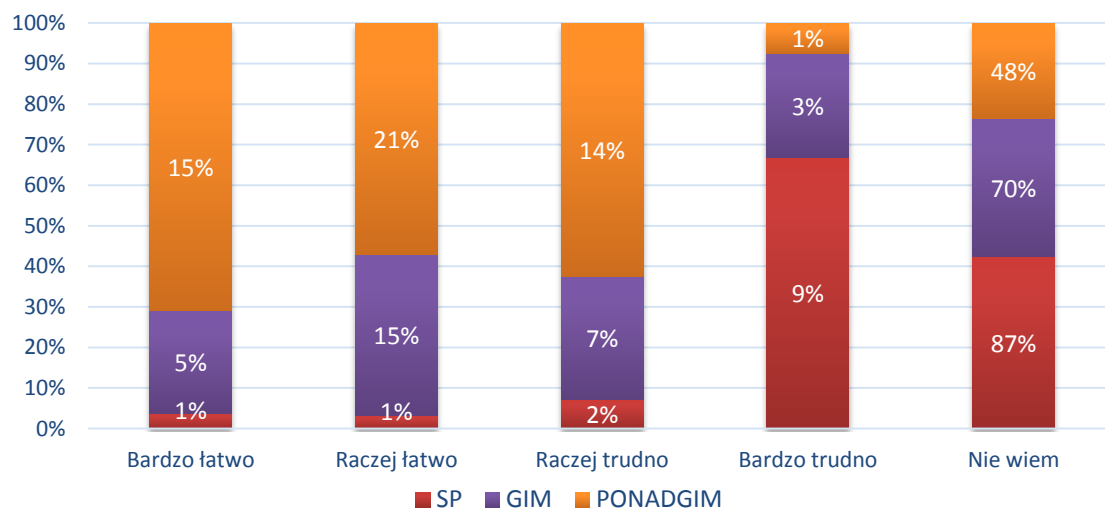
- GIM.: „Spróbowałem/am tylko raz” (4%);
- PONADGIM.: „Przyjmowałem/am tylko kilka razy w życiu” (15%).

Poniższe wykresy przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. Zdecydowana większość uczniów szkoły podstawowej (93%), gimnazjalnej (77%), jak i ponadgimnazjalnej (78%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.

Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

Postawy wobec substancji psychoaktywnych

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP

Twierdzenia	Zdecydowa nie	Raczej zgadzam nie	Raczej nie zgadzam sie	Zdecydowa nie nie
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	33%	27%	13%	27%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	8%	15%	27%	50%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	61%	14%	4%	21%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	6%	2%	19%	73%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	11%	9%	19%	61%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	12%	18%	18%	52%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3%	4%	15%	78%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	56%	19%	5%	20%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	9%	13%	23%	55%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	7%	11%	24%	58%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – GIM

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	33%	34%	15%	18%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	20%	29%	29%	22%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	41%	28%	17%	14%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	12%	16%	29%	44%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	17%	9%	26%	48%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	13%	14%	19%	55%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9%	9%	22%	60%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	52%	22%	9%	17%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	13%	11%	25%	51%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	32%	24%	25%	19%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – PONADGIM

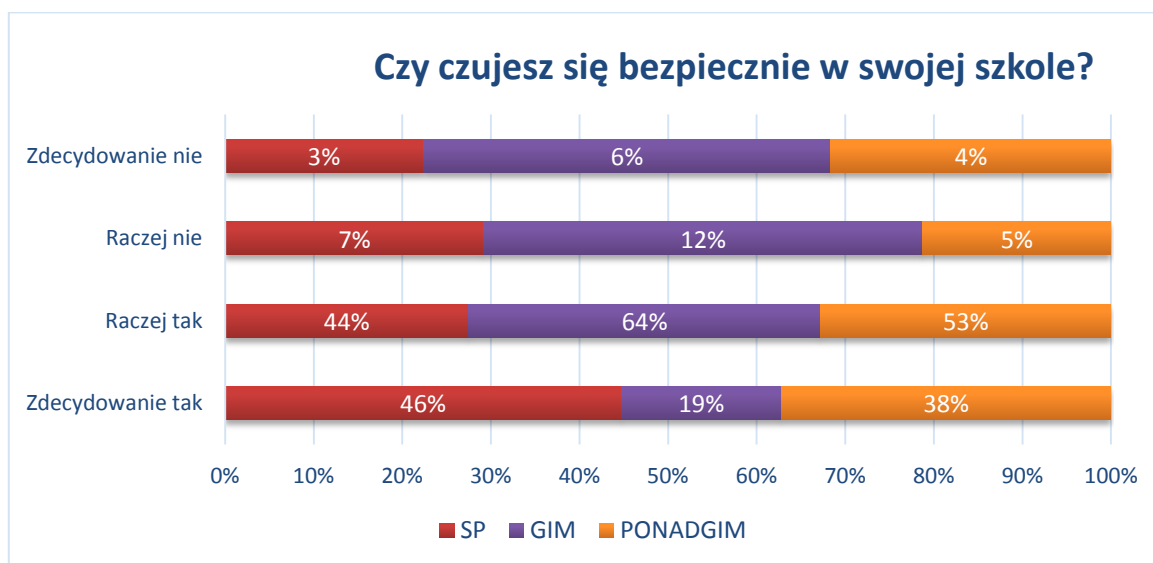
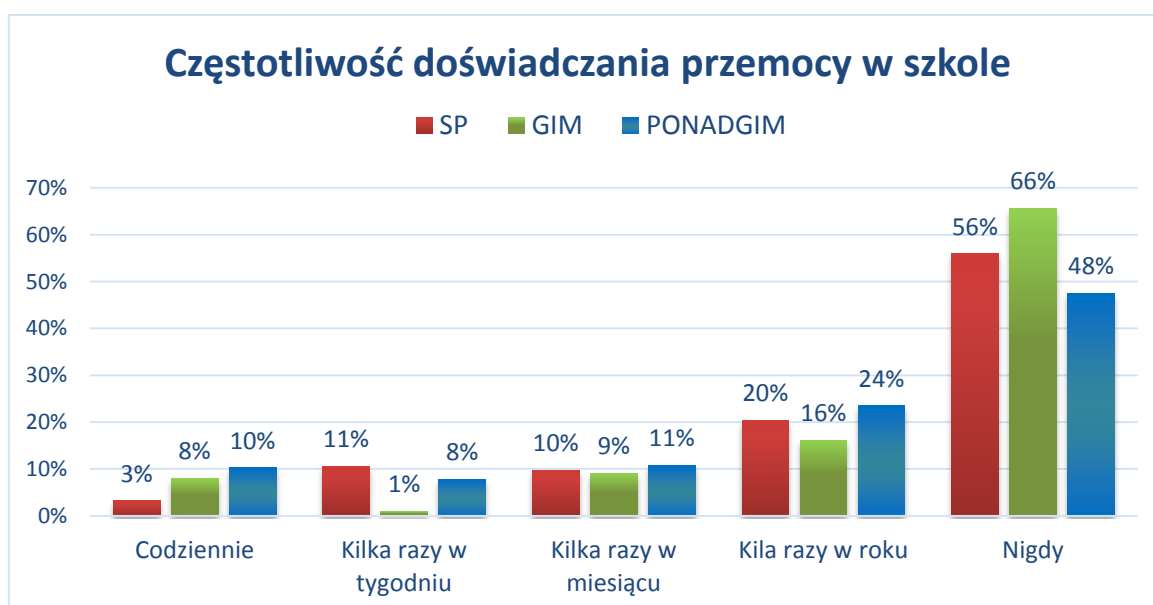
Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	31%	35%	19%	14%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	32%	36%	18%	13%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	24%	30%	26%	19%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	17%	31%	30%	21%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	19%	18%	34%	28%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	9%	12%	16%	63%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	11%	26%	22%	40%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	55%	28%	7%	10%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	14%	20%	19%	46%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	31%	31%	21%	16%

Powyższe wyniki wskazują, że zarówno młodsi, jak i starsi uczniowie przejawiają raczej konstruktywne postawy wobec różnego rodzaju substancji psychoaktywnych. Nieznaczne odchylenia dają się zauważyć w poziomie wiedzy na temat szkodliwości alkoholu zawartego w piwie oraz wódce oraz, wśród uczniów klas GIM i PONADGIM, w opinii na temat wpływu spożywania alkoholu na funkcjonowanie człowieka. Można przyjąć, że starsi uczniowie mają częstszy niż uczniowie klas SP kontakt z alkoholem lub innymi używkami. W związku z tym, ich ocena na temat popularności chociażby palenia papierosów jest także odmienna. Generalnie można przyjąć, że poddaniu badaniu uczniowie wykazują się wysokim poziomem świadomości na temat oddziaływania środków psychoaktywnych na ich funkcjonowanie.

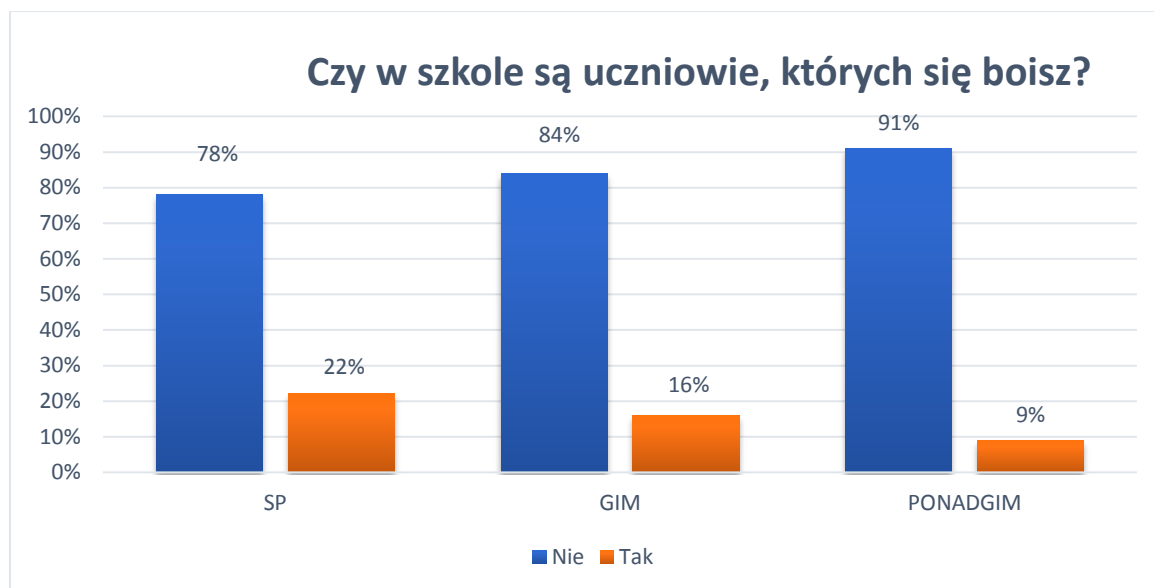
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w gminie Iłowo-Osada pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np.: przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

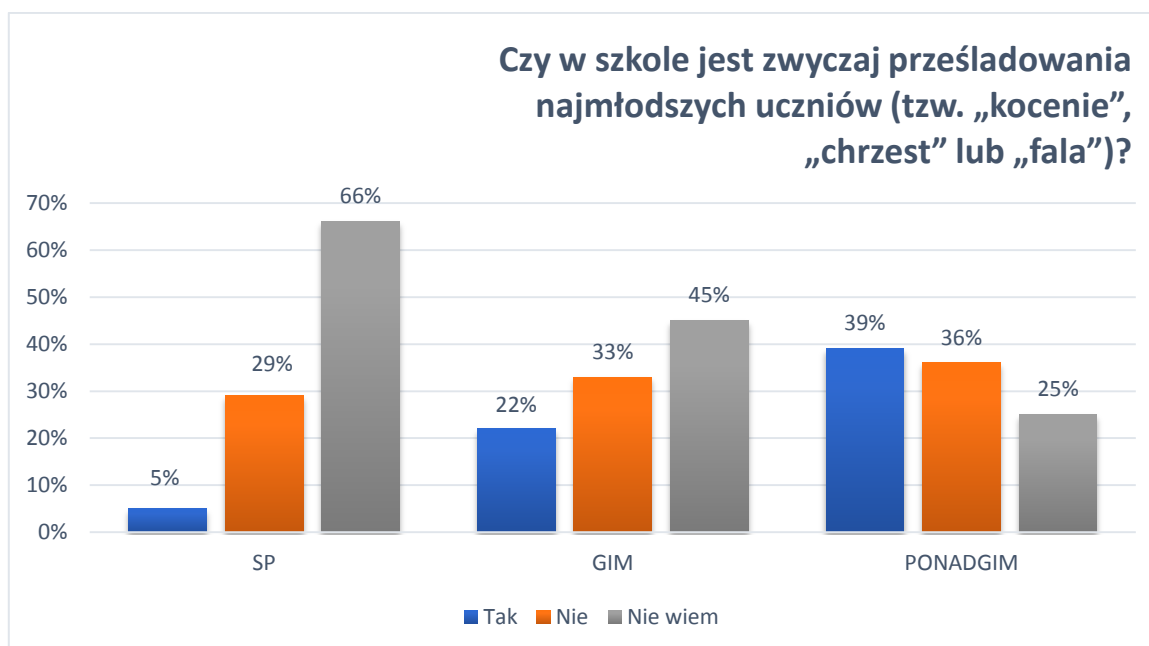
Ponad połowa uczniów szkoły podstawowej (56%) oraz 66% gimnazjalistów i 48% najstarszych uczniów deklaruje, że nie są ofiarami przemocy szkolnej. Część uczniów przyznaje, że codziennie (SP – 3%; GIM – 8%; PONADGIM. – 10%), kilka razy w tygodniu (SP – 11%; GIM – 1%; PONADGIM. – 8%), kilka razy w miesiącu (SP – 10%; GIM – 9%; PONADGIM. – 11%), kilka razy w roku (SP – 20%; GIM – 16%; PONADGIM. – 24%) doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej).

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. Można przyjąć, że uczniowie szkoły podstawowej zasadniczo czują się bezpiecznie w szkole, ponieważ 79% z nich wskazało, że na jej terenie nie ma innych uczniów, których muszą się obawiać. Podobny stan deklarują uczniowie gimnazjum (89%) i szkół ponadgimnazjalnych (87%).

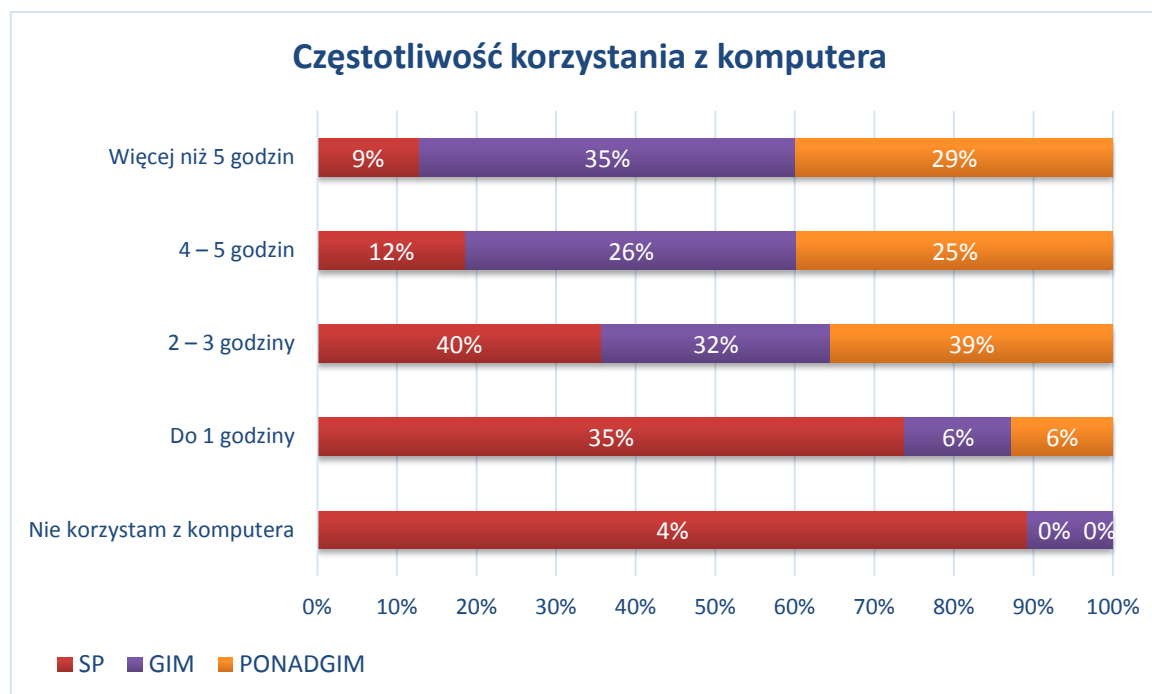
Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów – przyznaje to 5% uczniów SP i 22% uczniów GIM i 39% najstarszych uczniów.

Na podstawie powyższych danych można uznać zjawisko tzw. chrztu, jako zauważalny problem. Stanowią one wskaźnik jego obecności w przestrzeni szkoły. Wobec czego powinny one skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)¹¹.

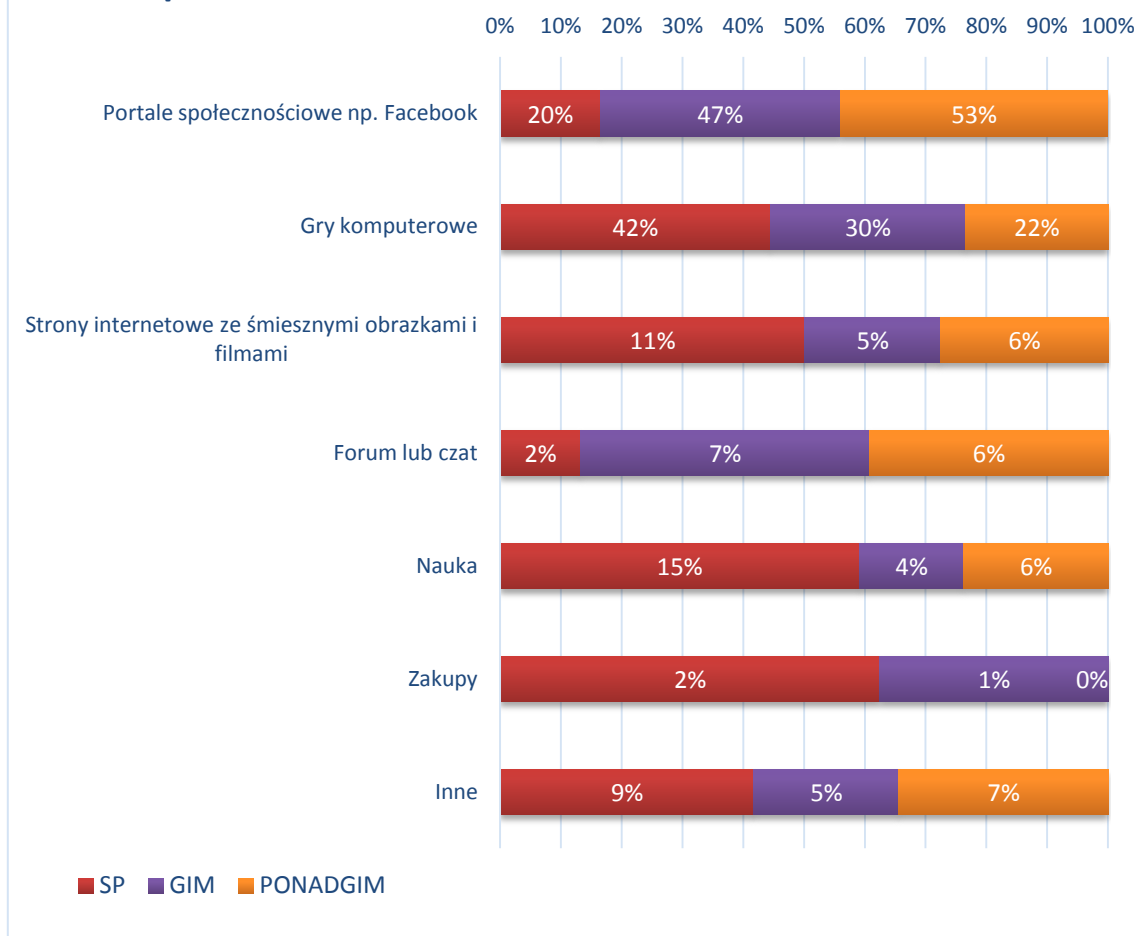
Większość uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP – 40%; GIM – 32%; PONADGIM. – 39%). Niewielka część uczniów spędza przed komputerem więcej niż 5 godzin, co w praktyce może oznaczać, że po przyjsciu ze szkoły korzystanie z komputera jest wśród tych uczniów jedyną formą spędzania czasu (SP – 9%; GIM – 35%; PONADGIM. – 29%).

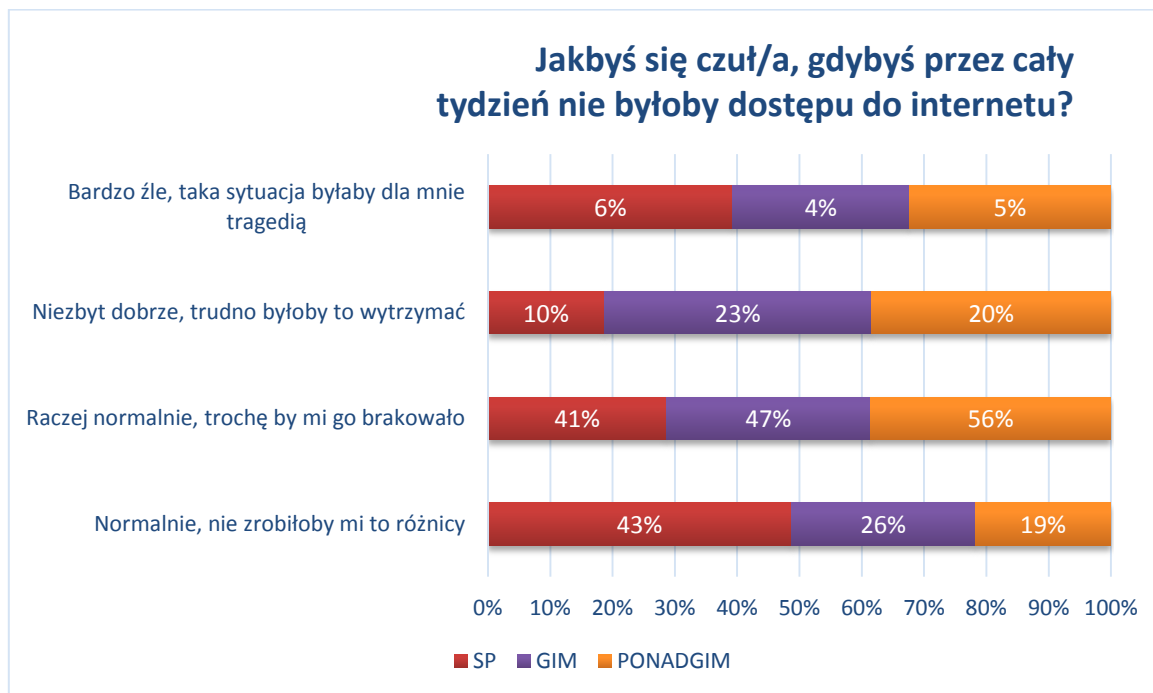
Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. Wśród starszych uczniów najbardziej popularnymi formami okazują się być portale społecznościowe (GIM – 47%; PONADGIM – 53%) oraz gry komputerowe (GIM – 30%; PONADGIM. – 2%). Wśród uczniów SP ten trend jest odwrócony, najwięcej czasu poświęcają na gry (42%) a w drugiej kolejności to portale społecznościowe (20%). Niewielka grupa uczniów, czas spędzony przed komputerem poświęca na naukę (SP – 15%; GIM – 4%; PONADGIM – 6%).

¹¹L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera?

łącznie 84% uczniów szkoły podstawowej, 73% uczniów klas gimnazjalnych oraz 75% młodzieży deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałoby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów także przyznaje, że odczułoby brak dostępu do Internetu (SP – 10%; GIM – 23%; PONADGIM – 20%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliłoby negatywnie (SP – 6%; GIM – 4%; PONADGIM – 5%). Warto zauważyć, że gorzej z utrudnionym dostępem do nowoczesnych technologii radziliby sobie uczniowie szkoły podstawowej. Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

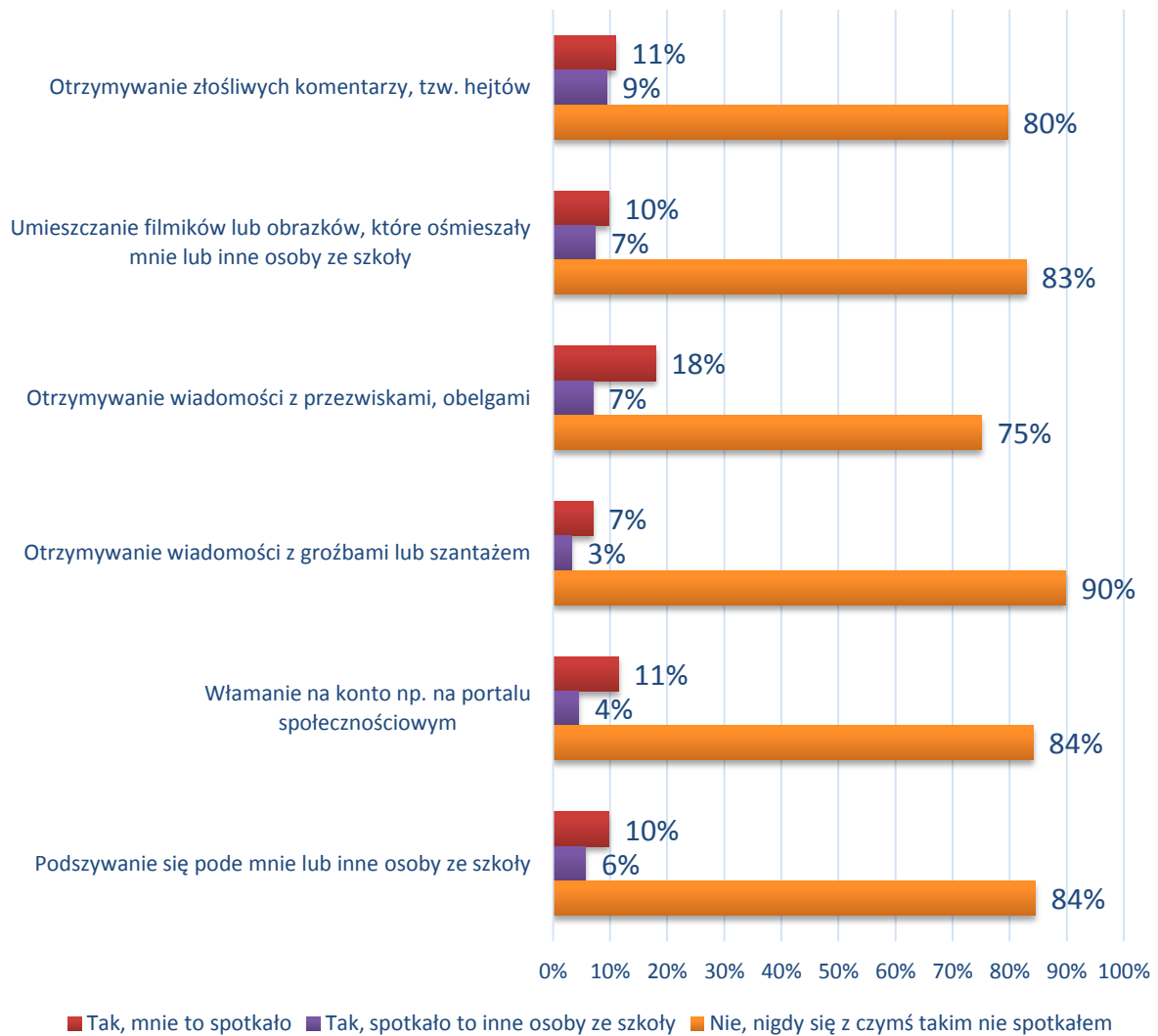
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w gminie Iłowo-Osada nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

11% uczniów szkoły podstawowej, 34% uczniów klas gimnazjalnych i 24% uczniów szkół ponadgimnazjalnych doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

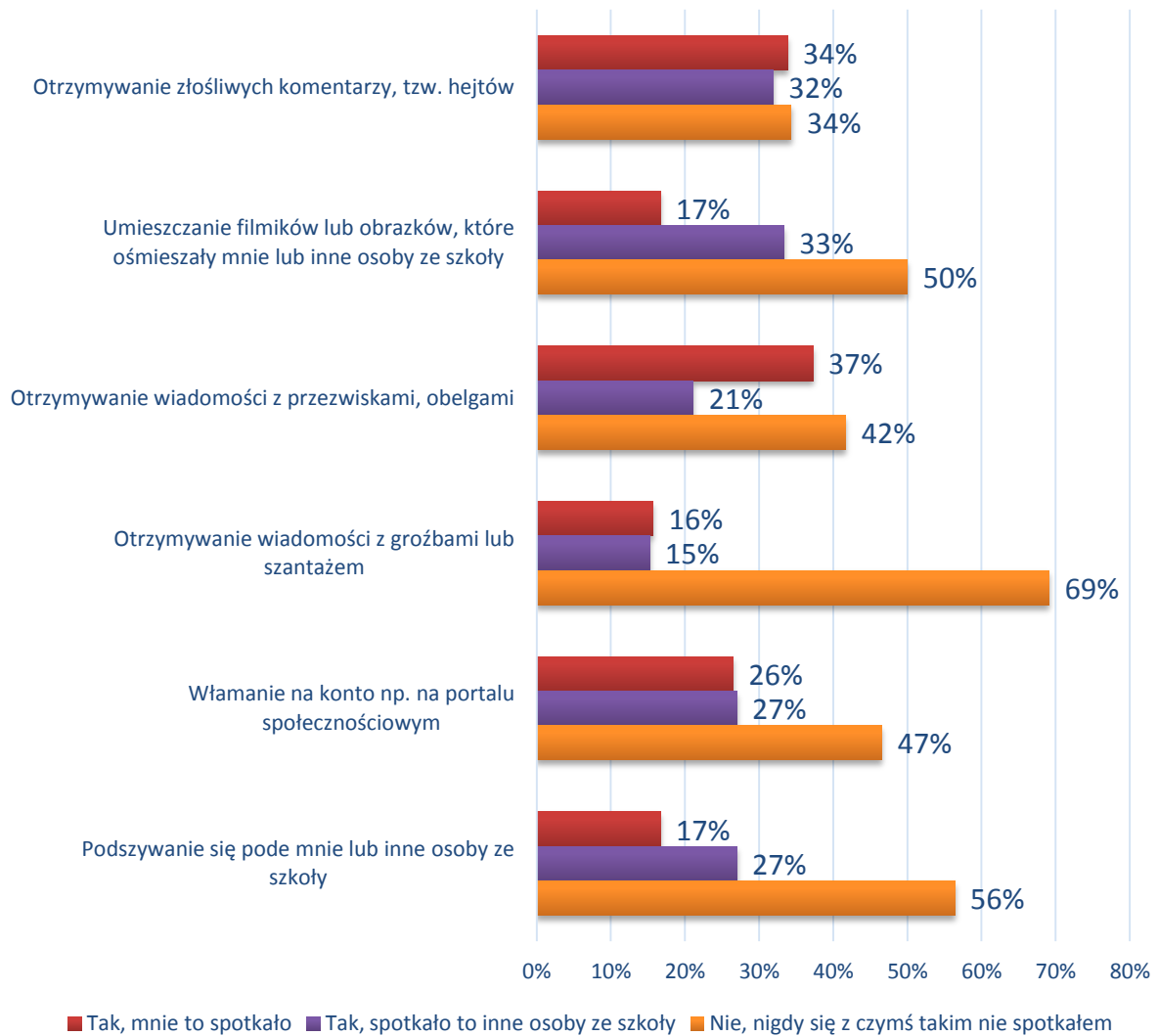
Uczniowie dość często padali też ofiarami włamania na konto (SP – 11%; GIM – 26%; PONADGIM – 22%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

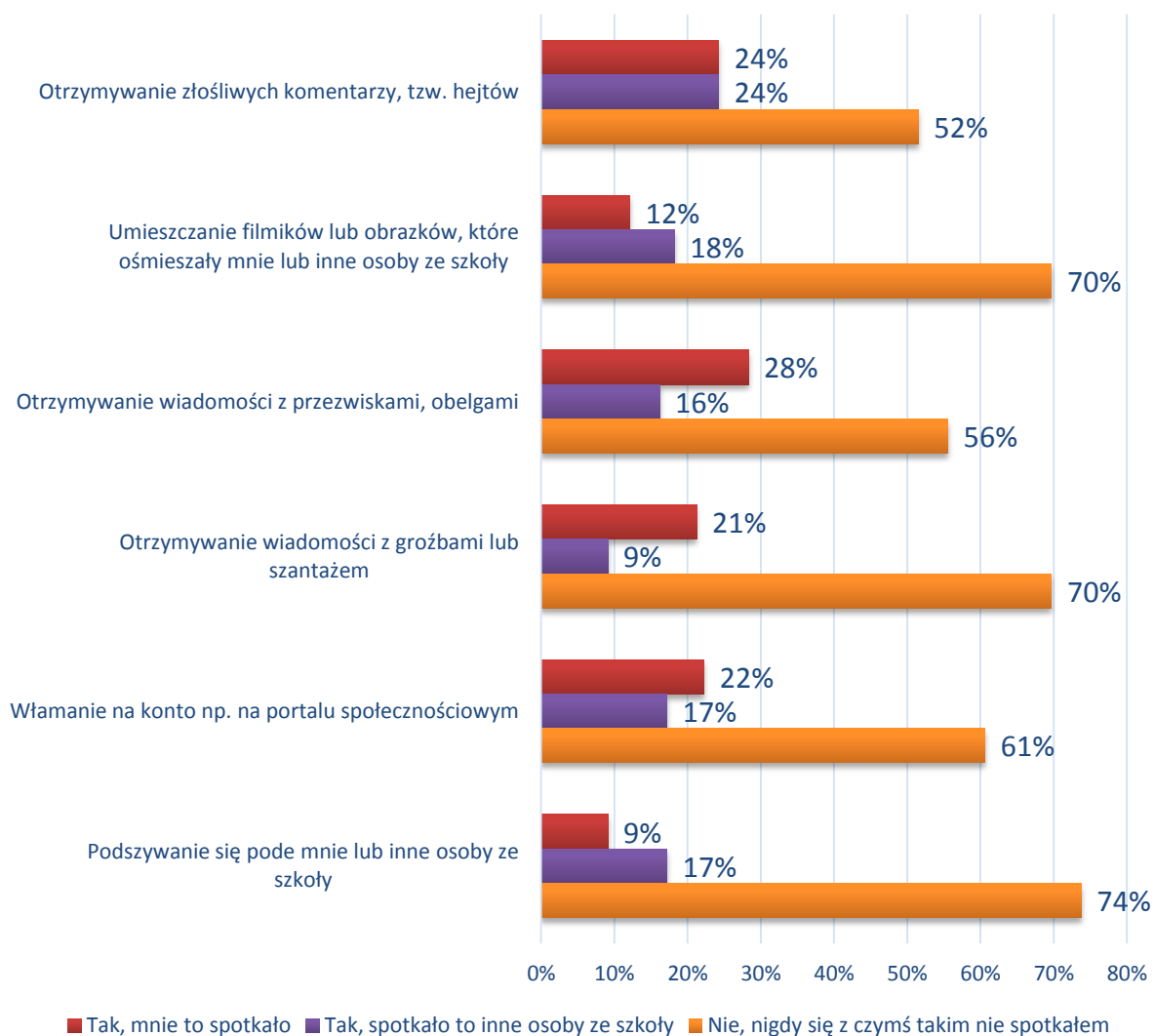
Styczość z cyberprzemocą - SP

Styczność z cyberprzemocą - GIM

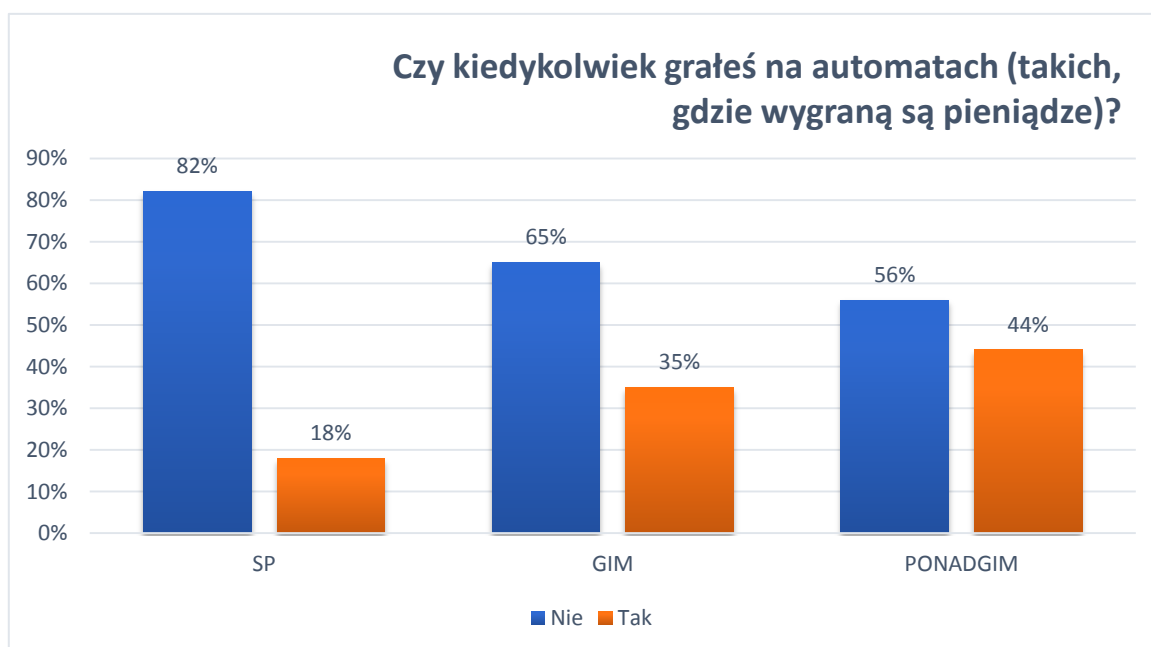
Styczeń z cyberprzemocą - PONADGIM

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹². Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹³. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹⁴.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Iłowo-Osada.

Większość uczniów (SP – 82%; GIM – 65%; PONADGIM – 56%) nie korzystało nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach.

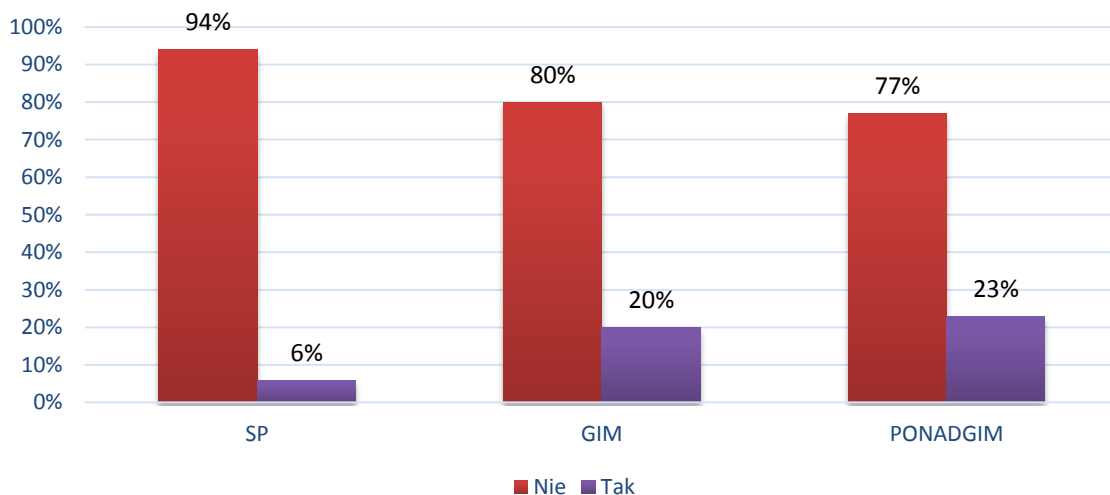
W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród dzieci i młodzieży gminy Iłowo-Osada (SP – 6%; GIM – 20%; PONADGIM – 23%).

¹²P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

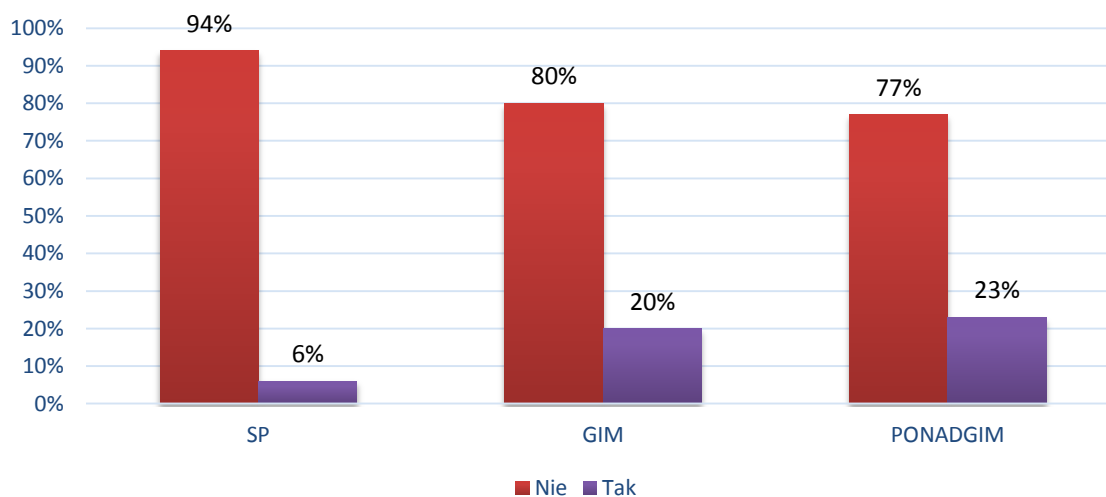
¹³ M. Griffiths M., *Gry hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹⁴ M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)

Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)

DOROŚLI MIESZKAŃCY GMINY IŁOWO - OSADA

Do najpoważniejszych zagrożeń dla lokalnego środowiska respondenci zaliczają zanieczyszczenie wody, zanieczyszczenie krajobrazu, bezrobocie, biedę oraz ubóstwo. Aczkolwiek, najmniejszym problemem w opinii badanych mieszkańców jest bezdomność.

Należy stwierdzić, że badani mieszkańcy gminy, w perspektywie wieku rozwojowego, dość wcześnie spróbowali alkoholu (między 13 a 15 r.ż.). Nie wydaje się jednak, aby miało to wpływ na ich obecne postawy wobec spożywania napojów alkoholowych. Tylko 2% badanych deklaruje, że spożywa alkohol prawie codziennie; 82% badanych wskazało, że przyjmuje od 1 do 2 porcji alkoholu w trakcie typowego dnia spożywania alkoholu. Pozwala to przyjąć, że badani mieszkańcy gminy przejawiają niski poziom ryzyka picia alkoholu.

Niepokojący wydaje się poziom wiedzy badanych mieszkańców na temat alkoholu, ponieważ nieco ponad połowa (52%) z nich stwierdziła, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Co więcej, odpowiedzi wskazują, że badani ze względu na osoby spożywające alkohol na terenie gminy, poza miejscami do tego przeznaczonymi, nie czują się bezpieczne. Pozytywnym wskaźnikiem jest spory odsetek odpowiedzi, w których badani nie zgadzają się z tym, aby alkohol pomagał w trudnych sytuacjach życiowych, aby mógł być on spożywany przez kobiety w ciąży czy osoby, które zamierzają kierować pojazdem mechanicznym.

Jeśli chodzi o palenie papierosów, podobnie jak z inicjacją alkoholową, badani wskazali ten sam przedział wiekowy, jako przedział czasu, w którym po raz pierwszy spróbowali papierosów. Tylko 10% spośród 50 respondentów nigdy nie spróbowało papierosa. Aczkolwiek, połowa badanych mieszkańców gminy nie znajduje się obecnie w nałogu, co należy traktować jako ich mocną stronę. Wiedza na temat szkodliwości papierosów elektronicznych jest na średnim poziomie. 52% badanych wskazało, że są one mniej szkodliwe niż tradycyjne papierosy. Chociaż naukowe doniesienia na temat szkodliwości elektronicznych papierosów nie są przesądzone, należy przyjąć, że jakiegokolwiek zachowania, które obniżają sprawność organizmu oraz mogą stanowić elementy wspierające podejmowanie innych zachowań ryzykownych związanych z rozwojem nałogu, należą do zachowań szkodliwych.

W perspektywie problemu przemocy w rodzinie wyniki badań są niepokojące, ponieważ 14% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie a aż 62% z nich podejrzewa, że tak się dzieje. Poziom wiedzy badanych na temat, gdzie mogą udać się osoby, które potrzebują pomocy w przypadku doświadczenia przemocy jest dość niska. Tylko 28% badanych deklaruje, że wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. Dodatkowo, aż łącznie 66% mieszkańców gminy Iłowo-Osada jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie. Ponad połowa badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego. Uzależnienie od alkoholu oraz nierzadko towarzyszące mu zjawisko przemocy nie są uzależnione ani od wykształcenia ani od poziomu majątności osób, które znajdują się w ich centrum.

PODSUMOWANIE – SPRZEDAWCY W PUNKTACH ZE SPRZEDAŻĄ ALKOHOLU

W przeciwieństwie do badanych mieszkańców sprzedawcy dysponują wyższym poziomem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu - łącznie 73% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest tak samo groźny jak ten zawarty w wódce.

łącznie 93% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany – taki wskaźnik odpowiedzi może pośrednio wskazywać na zaobserwowany wśród sprzedawców problem spożywania alkoholu na terenie gminy, np. wśród nieletnich lub osób dorosłych, które piją alkohol w miejscach, które nie są do tego przeznaczone. Nie wydaje się jednak, aby to był problem, który bezpośrednio dotyczy badanych sprzedawców. 73% badanych stwierdziło, że spożywanie alkoholu w obrębie ich sklepu zdarza się kilka razy w roku a kolejne 13%, że kilka razy w tygodniu oraz miesiącu. Takie przypuszczenia może potwierdzić także następny wskaźnik odpowiedzi, gdzie łącznie aż 93% respondentów zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku. Z drugiej strony, łącznie 73% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu. Co więcej, łącznie 73% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Łowo-Osada uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia. Próby zakupu alkoholu przez osoby nieletnie zdarza się zasadniczo rzadko.

Sprzedawcy wykazują konstruktywne postawy wobec alkoholu:

- ✓ łącznie 94% sprzedawców nie uważa, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych;
- ✓ 93% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne;
- ✓ 100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

PODSUMOWANIE – DZIECI I MŁODZIEŻ SZKOLNA

Inicjację alkoholową ma za sobą: 13% badanych uczniów SP, 67% uczniów GIM oraz 94% uczniów PONADGIM. Na tle badań ESPAD, badani uczniowie wypadają korzystniej. Nie wydaje się, aby problem patologicznego spożywania alkoholu wśród badanej młodzieży był nasilony. Ponieważ:

6% uczniów szkół podstawowych miało jednorazowy kontakt z alkoholem lub piło kilka razy w życiu (3%). Również uczniowie gimnazjalni najczęściej sięgali po alkohol tylko kilka razy w życiu (28%) a 11% piło go tylko raz. Kilka razy w miesiącu spożywanie alkoholu deklaruje 31% uczniów szkół ponadgimnazjalnych a 8% z nich deklaruje, że pije codziennie lub prawie codziennie. Należy zwrócić uwagę, że udzielane odpowiedzi uczniów są ich deklaracjami, które niekoniecznie muszą odzwierciedlać rzeczywistość.

Wysoki odsetek uczniów wskazało, że już ma za sobą inicjację nikotynową: 9% uczniów szkoły podstawowej, 55% uczniów klas gimnazjalnych i aż 71% najstarszych uczniów. Można przypuszczać, że ten wysoki wskaźnik jest spowodowany m.in. powszechnym dostępem uczniów do elektronicznych papierosów, których zakup nie wymaga pełnoletności. Aczkolwiek, większość badanych uczniów gminy Łowo-Osada, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP –99%; GIM – 83%; PONADGIM – 67%). Skalę występowania zjawiska palenia papierosów wśród uczniów odzwierciedlają odpowiedzi,

gdzie 72% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazało, że ponad 20 osób z ich otoczenia pali papierosy.

PARPA – DZIAŁANIA REKOMENDOWANE DO REALIZACJI W RAMACH GMINNYCH PROGRAMÓW PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH¹⁵

- ✓ Przeprowadzona diagnoza nie wykazała, aby badani mieszkańcy mieli problemy z nadmiernym spożywaniem alkoholu. Zwraca uwagę jednak poziom ich wiedzy na temat jego szkodliwości. Wobec czego, należałoby podjąć działania edukacyjne na terenie gminy mające na celu wzrost świadomości na temat potencjalnego zagrożenia, który wiąże się z brakiem wiedzy na temat równie szkodliwego działania piwa na organizm i funkcjonowanie człowieka, co chociażby wódka.
Do jednych z rekomendowanych działań PARPA zalicza dofinansowanie placówek leczenia uzależnienia od alkoholu w zakresie zakupu materiałów edukacyjnych dla pacjentów i terapeutów w placówce. Być może istnieje formalna możliwość, aby część z tych środków wydzielić na informowanie (np. ulotki, spotkania, kampanie informacyjne) mieszkańców gminy, którzy jeszcze nie zostali skierowani do podobnej placówki, o zagrożeniach związanych z nadmiernym spożywaniem alkoholu.

- ✓ Ponad połowa badanych mieszkańców wskazała, że ma podejrzenia, że w ich najbliższym otoczeniu są osoby, które doświadczają przemocy. W perspektywie powyższego problemu, PARPA rekomenduje podjęcie szeregu działań, do których włącza między innymi:
 - upowszechnienie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinach, szczególności z problemem alkoholowym;
 - zwiększenie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym oraz podejmowanie działań interwencyjnych i edukacyjnych adresowanych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

- ✓ Rekomendacje PARPy odnoszą się także do dzieci i młodzieży. Chociaż przeprowadzona diagnoza nie wskazała problemów młodzieży w nadużywaniu substancji psychoaktywnych, to traktując to jako silną stronę badanych uczniów oraz mocną stronę gminy, należy podjąć działania mające na celu nie tylko utrzymanie tego stanu, ale także jego wzmocnienie. PARPA postuluje między innymi:
 - prowadzenie na terenie szkół i gmin i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży;
 - wspieranie prospołecznych działań i młodzieży przez mentorów/tutorów, programów liderских i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia;
 - realizację środowiskowych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.

¹⁵ Źródło: *Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2018 roku*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2017.

W kontekście rozwiązywania problemów społecznych, zapobieganiu wykluczeniu społecznemu i marginalizacji społecznej, autorzy dokumenty przyjęli szereg następujących działań:

- tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wyłączeniu społecznemu,
- współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami i inwestorami w zakresie wdrażania programów przeciwdziałania bezrobociu,
- realizacja działań ograniczających patologie społeczne, m.in. w wyniku: profilaktyki, np.
- utworzenie grup wsparcia, profesjonalnego doradztwa prawnego, zawodowego, pomocy psychologicznej, poradnictwa, mediacji i inne wyżej nie wymienionych,
- wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
- wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową osób bezrobotnych (bez ograniczeń wiekowych) oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do poszukiwanych na rynku zawodów, z jednoczesnym uaktywnieniem potencjału mobilności mieszkańców,
- podnoszenie kwalifikacji mieszkańców w szczególności w zakresie obsługi małej turystyki i gospodarstw ekoturystycznych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych, zwiększenie stopnia oraz poprawa umiejętności korzystania z Internetu, w tym z e-usług publicznych,
- budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
- zwiększenie absorpcji środków z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób bezrobotnych¹⁶.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹⁷. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu¹⁸. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka¹⁹:

¹⁶ Źródło: *Strategia Rozwoju Gminy Howo Osada na lata 2016-2025*, BIB Consulting Sp. z o.o., styczeń 2016, s. 95 i nast.

¹⁷ World Health Organization, (2004), *MentalHealth Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹⁸ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

¹⁹ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and AgedCare 2000. *Promotion, Prevention and EarlyIntervention for MentalHealth*. MentalHealth and Special Programs Branch, Canberra

CZYNNIKI RYZYKA

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych²⁰.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy²¹.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmocnienie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym. Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmocnienie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;
- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących gimnazjalistów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których gimnazjalista spędza czas wolny.
- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresy adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu

²⁰Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 28.10.2017).

²¹ Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła*.

umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;

- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”²²;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność planowania cyklicznych działań. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnych i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić²³:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem inicjowania zmian systemowych, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

²²K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

²³ A. Jaros, R. Jaros, *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce [w:] Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanej społecznie: perspektywa pedagogiczna*, (red.) J. E. Kowalska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 12-13.

IV. Cele i zadania programu

Celem głównym Programu:

ograniczenie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz zjawiska picia alkoholu, używania narkotyków i podejmowania innych zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.

Cele szczegółowe, zadania:

Zadania szczegółowe	Miernik osiągnięcia celów
Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie lub używających substancji psychoaktywnych oraz członków rodzin osób z problemami wynikającymi z używania alkoholu i substancji psychoaktywnych, a także dotkniętych przemocą w rodzinie.	
Finansowanie terapii dla osób uzależnionych, spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie lub używających substancji psychoaktywnych oraz członków rodzin osób z problemami wynikającymi z używania alkoholu i substancji psychoaktywnych, a także dla osób dotkniętych przemocą.	<ul style="list-style-type: none">• liczba placówek objęta dofinansowaniem,• liczba wykwalifikowanej kadry,• czas oczekiwania na terapię,• rodzaje programów terapeutycznych.
Monitorowanie liczby osób korzystających z usług w placówkach terapii uzależnień i jakości udzielanych świadczeń.	<ul style="list-style-type: none">• liczba osób skierowanych do podmiotów leczniczych,• liczba osób, rozpoczynających terapię,• liczba osób, która zakończyła program terapeutyczny,• liczba osób, które skierowano do innych form pomocy po ukończeniu programu,• liczba osób kolejny raz rozpoczynających terapię.
przekazywanie informacji na temat placówek, grup terapeutycznych publicznych ośrodków zamkniętych osobą uzależnionym i ich rodziną,	<ul style="list-style-type: none">• ilość rozmów przeprowadzonych z osobami objętymi postępowaniem komisji i osobami zgłoszonymi
przekazywanie informacji na temat ruchów samopomocowych, o mitingach Wspólnoty Anonimowych Alkoholików	<ul style="list-style-type: none">• ilość rozmów przeprowadzonych z osobami objętymi postępowaniem komisji i osobami zgłaszającymi
finansowanie konsultacji lekarskich psychologa i psychiatry /opinie dla potrzeb sądowych/ osób objętych postępowaniem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none">• ilość osób skierowanych na badanie przez biegłych,• ilość wydanych opinii
składanie wniosków do sądu o wszczęcie postępowania w sprawie obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie odwykowym	<ul style="list-style-type: none">• ilość złożonych wniosków do sądu
Udzielanie osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin wsparcia psychologicznego, społecznego i prawnego. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną.	
Finansowanie wybranych programów wspomagających proces readaptacji społecznej dla osób uzależnionych, członków rodzin z problemem alkoholowym i narkomanii oraz osób dotkniętych przemocą domową. Realizacja działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych.	<ul style="list-style-type: none">• liczba uczestników programu,• liczba wykwalifikowanej kadry,• liczba instytucji/organizacji zaangażowanych w realizację programów.

Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i członków rodzin z problemem alkoholowym i narkomanii oraz osób dotkniętych przemocą domową. Udzielanie osobom uzależnionym i ich rodzinom konsultacji, porad psychologicznych, prawnych, terapeutycznych.	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych działaniami • Liczba udzielonych porad, konsultacji, informacji itp.
kontynuowanie współpracy z NZOZ Ośrodkiem Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Działdowie	<ul style="list-style-type: none"> • ilość osób, które podjęły terapię • ilość osób, które terapie ukończyły
prowadzenie edukacji publicznej poprzez zakup ulotek, broszur i poradników, miesięczników	<ul style="list-style-type: none"> • ilość sztuk ulotek, • ilość egzemplarzy prasowych
zorganizowanie wypoczynku letniego z programem profilaktycznym/socjoterapeutycznym dla dzieci ze środowisk zagrożonych	<ul style="list-style-type: none"> • ilość dzieci uczestniczących
Wsparcie Gminnej Świetlicy Socjoterapeutycznej w Łłowie-Osadzie	<ul style="list-style-type: none"> • ilość dzieci uczestniczących
współpraca z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba grup roboczych, w pracy których uczestniczył członek Komisji
podnoszenie kompetencji członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, nauczycieli, pracowników świetlic, Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, Grup Roboczych	<ul style="list-style-type: none"> • ilość szkoleń, kursów ,spotkań
współpraca z pedagogami i psychologami szkolnymi oraz dyrektorami szkół w zakresie zapotrzebowania na działania profilaktyczne w szkołach	<ul style="list-style-type: none"> • ilość spotkań, • ilość wniosków w tym rozpatrzonych pozytywnie
Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy w rodzinie.	
Realizowanie programów profilaktycznych dla uczniów oraz warsztatów szkoleniowych i konferencji dla rodziców, nauczycieli i innych grup zawodowych; uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu oraz informowanie o szkodliwości alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba realizowanych działań profilaktycznych i ich odbiorców, • liczba wykwalifikowanej kadry, • liczba osób objętych programami szkoleniowymi, • liczba konferencji, • liczba i rodzaj innych form szkoleniowych, • liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
Realizowanie zorganizowanych zajęć profilaktycznych, warsztatów, spektakli dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w świetlicach, klubach, ośrodkach socjoterapeutycznych, placówkach oświatowych oraz innych środowiskach młodzieżowych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów skierowanych do dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym objętych opieką placówki, • liczba dzieci i młodzieży z rodzin z problemami alkoholowymi objętych wsparciem placówki, • liczba placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży, • liczba instytucji/organizacji zaangażowanych w realizację programów.
Realizacja programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanej do ofiar i sprawców, w ramach lokalnego systemu wsparcia.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów, • liczba uczestników programów, • liczba założonych Niebieskich Kart, • liczba wykwalifikowanej kadry,

	<ul style="list-style-type: none"> • liczba grup wsparcia, • liczba spotkań grup wsparcia.
Informowanie o dostępności usług terapeutycznych i pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz prowadzenie powszechnej edukacji w zakresie wiedzy o szkodliwości alkoholu i innych substancji uzależniających oraz zagrożeniu uzależnieniami behawioralnymi (hazard, Internet)	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów/kampanii, • liczba odbiorców, • liczba wykonanych materiałów, • liczba zakupionych materiałów.
Diagnozowanie i stałe monitorowanie problemów uzależnień oraz badanie efektywności lokalnych działań podejmowanych w ramach Gminnego Programu.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba diagnoz i raportów, badań, ekspertyz, opinii.
udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach o charakterze profilaktycznym adresowanych do różnych grup wiekowych,	<ul style="list-style-type: none"> • ilość kampanii
zakup i rozprowadzanie materiałów informacyjno – edukacyjnych (książki, kasety, płyty DVD, broszury, ulotki, prenumerata czasopism, itp.),	<ul style="list-style-type: none"> • ilość materiałów
prowadzenie w miarę potrzeb i środków finansowych pozalekcyjnych zajęć sportowych	<ul style="list-style-type: none"> • ilość zajęć • ilość dzieci uczestniczących
Wspieranie działań promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez rodziny, dzieci i młodzież. Wzmacnianie czynników chroniących i motywujących do większej aktywności w życiu społecznym.	
Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez rodziny, dzieci i młodzież: finansowanie zajęć, imprez i projektów realizowanych przez organizacje sportowe oraz placówki. Organizowanie imprez i programów sportowo-rekreacyjnych, wspieranie rozwoju młodych talentów .	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów/imprez/projektów, • liczba odbiorców, • liczba wykwalifikowanej kadry,
Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki i rehabilitacji uzależnień.	
Wdrażanie projektów profilaktyczno-interwencyjnych, skierowanych do osób eksperymentujących z różnymi środkami psychoaktywnymi i uzależnionych (profilaktyka wskazująca i programy redukcji szkód). Przeciwdziałanie narkomanii poprzez realizację projektów profilaktycznych przeznaczonych dla wszystkich oraz korekcyjno-pomocowych skierowanych do osób eksperymentujących z narkotykami i uzależnionych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych działaniami, • liczba organizacji, programów.
Prowadzenie edukacji publicznej w obszarze profilaktyki i zachowań ryzykownych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i promocji zdrowego stylu życia poprzez organizację kampanii społecznych i innych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych działaniami, • liczba organizacji/programów.

wydarzeń lokalnych skierowanych do ogółu mieszkańców lub wybranej grupy docelowej.	
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie Grupy Wsparcia oraz innych form pomocowych poza terapią, których odbiorcami są osoby uzależnione i ich rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych działaniami
Zapewnienie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Iłowie-Osadzie	
Tworzenie warunków do pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Iłowie-Osadzie – wynagrodzenie Pełnomocnika, członków GKRPA, obsługa administracyjna, szkolenia członków Komisji, pokrywanie kosztów sądowych, za wydanie opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu oraz innych niezbędnych kosztów wynikających z działań Komisji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba posiedzeń Komisji, • Liczba osób objętych działaniami, • Liczba osób skierowanych do placówek leczenia odwykowego
Ograniczenie dostępu do alkoholu	
Ograniczenie dostępności do alkoholu, ograniczenie sprzedaży alkoholu w pobliżu obiektów chronionych np. przedszkoli, szkół, obiektów kultu religijnego	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zezwoleń dla każdej kategorii napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży • Liczba zezwoleń dla każdej kategorii napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży • Ilość całodobowych lokali handlowych sprzedających napoje alkoholowe.
Organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych oraz innych zainteresowanych służb.	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba szkoleń • Liczba osób uczestniczących w szkoleniach

V. Współpraca z:

- 1) Pełnomocnikiem Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 2) Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie.
- 3) Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Iłowie-Osadzie/Gminna Świetlica Socjoterapeutyczna w Iłowie-Osadzie.
- 4) Placówek Ochrony Zdrowia na terenie Gminy.
- 5) Komendą Powiatową Policji w Działdowie oraz Posterunkiem Policji w Iłowie-Osadzie
- 6) Placówek Oświatowych z terenu Gminy Iłowo-Osada.
- 7) Przedstawicielami Kościołów na terenie Gminy.
- 8) NZOZ Ośrodkiem Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Działdowie.
- 9) Radą Gminy w zakresie:
 - ustalania liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz zasad ich usytuowania.
- 11) Organizacjami pozarządowymi.
- 12) Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym w Iłowie-Osadzie.
- 13) Sądem Rejonowym w Działdowie – III Wydział Rodzinny i Nieletnich.

VI. Podmioty realizujące:

1. Zadania określone w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii realizowane są przez Urząd Gminy w Iłowie-Osadzie, w tym przez powołanego Pełnomocnika ds. realizacji programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opracowuje szczegółowy harmonogram realizacji zadań określonych w Programie. Wraz z preliminarem wydatków przedkłada go do akceptacji Wójtowi Gminy.
3. Wójt przedkłada Radzie sprawozdanie z realizacji Programu za miniony rok.

VII. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje wynagrodzenie w wysokości 150 złotych brutto za pracę i udział w posiedzeniu Komisji.
2. Członkom komisji przysługuje 150 złotych brutto za udział w innych przedsięwzięciach związanym z zadaniami Komisji.